

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Andreea Ciocâlțeu   Robert Florea
Cristina Gunea   Mădălina Radu
Aurelia Stănculescu**

EDUCAȚIE SOCIALĂ

**Manual
pentru
clasa a VI-a**

6

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.

Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin O.M. nr. 3393/28.02.2017.

Numerele 119 sau 116.111
sunt numere unice de telefon la nivel
național respectiv european pentru
cazurile de abuz împotriva copiilor
respectiv de asistență pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Andreea Ciocâlțeu • Robert Florea • Cristina Gunea
Mădălina Radu • Aurelia Stănculescu

EDUCAȚIE ' SOCIALĂ

Manual pentru clasa a VI-a

București, 2023

Manualul școlar a fost aprobat prin Ordinul de ministru nr. 5022/06.07.2023.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar .....

Inspectoratul Școlar .....

Școala / Colegiul / Liceul .....

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				Format tipărit		Format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.

Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Referenți:

- profesor consilier școlar, gradul I, Silvia Nicolescu, CMBRAE – Colegiul Național „Emil Racoviță”, București
- conf. univ. dr. Antoaneta-Firuța Tacea, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea din București

Redactor: Anca Spiridon

Copertă: Gabriela Stan

Grafică și tehnoredactare: Adrian-Viorel Rașca

Credite foto coperti (1 și 4): Dreamstime

Credite foto și video: Dreamstime, Freepik, Pixabay, ProEtnica, Wikimedia Commons, Giuseppe Milo/ Wikimedia Commons

Fotografii și video au fost utilizate și prin amabilitatea doamnelor ing. Angela-Gabriela Caracaș, Vanina–Mirela Constantin–Peța, Cristina Dinu, Cristina Gunea

Ilustrații: Adrian-Viorel Rașca, Dreamstime, Freepik, Wikipedia, Wikimedia Commons

Harta României (pagina 22) a fost utilizată prin amabilitatea doamnei Cătălina Săndulache, coautor *Geografie – Manual pentru clasa a VIII-a*, Editura Sigma, 2020

Platformă e-learning, activități digitale interactive, voce, procesare sunet, animații: IMAGINE INFINITY SRL

Website: manual.i8.ro

© 2023 – EDITURA SIGMA

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin Editurii SIGMA. Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodusă fără acordul scris al Editurii SIGMA.

Editura SIGMA

Sediul central:

Str. Nicolae Cartojan, nr. 11-13, sector 2, cod poștal 023815, București

Tel.: 0758 044 829; 0723 541 020

E-mail: office@editurasigma.ro

Web: editurasigma.ro

Distribuție:

Str. Nicolae Cartojan, nr. 11-13, București

Tel.: 0758 044 825; 0758 044 828

E-mail: comenzi@editurasigma.ro;

distributie@editurasigma.ro

ISBN 978-606-727-558-2

Prezentarea manualului

Varianta tipărită

Manualul de *Educație socială pentru clasa a VI-a* cuprinde trei capitole care respectă domeniile și conținuturile din programa școlară. În fiecare lecție se regăsesc activități de învățare-evaluare, prezentate într-o formă atractivă, care vizează formarea competențelor specifice acestei discipline.

Pagini de prezentare a capitolului

Titlul capitolului

Competențe dobândite la finalul capitolului

1

Ce voi fi capabil să fac?

- Să utilizez corect termenii specifici educației interculturale;
- Să fac diferența între identitatea culturală proprie și identitatea culturală a celorlalți;
- Să identific tradiții și obiceiuri comune/diferite altor culturi;
- Să descriu elemente ale patrimoniului cultural;
- Să descrie o societate multiculturală de una interculturală;
- Să propun soluții pentru păstrarea moștenirii culturale a familiei și a comunității mele;
- Să cooperez cu colegii mei.

Termeni-cheie, concepte noi

- Diversitate culturală
- Identitate culturală
- Patrimoniu
- Patriotism
- Societate multiculturală
- Societate interculturală

Capitolul 1.

Identitate și diversitate culturală

- 1.1. Cultura și diversitatea culturală
- 1.2. Identitate personală și identitatea culturală
- 1.3. Moștenirea culturală
- 1.4. Patrimoniul cultural
- 1.5. Tradiții și obiceiuri
- 1.6. Patriotismul și manifestările lui
- 1.7. Eu-noi-cei-alții în societatea multiculturală și interculturală

Calendarul evenimentelor culturale
Recapitulare
Evaluare
Proiect educațional intercultural

Pagini din manual

Titlul lecției

Secvență de observare și comunicare

Informații importante din lecție

Sarcină de lucru în echipă

2.1. Principii și valori: Dezvoltarea identității culturale - Acceptare. Respect. Toleranță

ȘTIU

Studiu de caz

VREAU SĂ ȘTIU

AM ÎNVĂȚAT

ȘTIAI CĂ...

Titlul capitolului

Secvență de învățare

Dicționar de termeni specifici

Exerciții și aplicații

Informații suplimentare

Citate relevante

Cuprins

NR. PAG.	TITLU DE CAPITOL/LECȚIE
3-4	Prezentarea manualului
6	Competențe generale și specifice
7-8	Introducere
9	<i>Evaluare inițială</i>
10-11	Capitolul 1. Identitate și diversitate culturală <i>Competențe specifice: 1.1.; 1.2.; 1.3.; 2.1.; 2.2.; 2.3.; 3.1.; 3.2.</i>
12-13	1.1. Cultura și diversitatea culturală
14-15	1.2. Identitatea personală și identitatea culturală
16-17	1.3. Moștenirea culturală
18-19	1.4. Patrimoniul cultural
20-21	1.5. Tradiții și obiceiuri
22-23	1.6. Patriotismul și manifestările lui
24-25	1.7. Eu-noi-ceilalți în societatea multiculturală și interculturală
26	<i>Calendarul evenimentelor culturale</i>
27-28	<i>Recapitulare</i>
29	<i>Evaluare</i>
30-31	Proiect educațional intercultural: <i>Frumusețe în diversitate – România prin ochii noștri. Expoziție</i>
32-33	Capitolul 2. Principii și valori ale societății interculturale <i>Competențe specifice: 1.1.; 1.2.; 1.3.; 2.1.; 2.2.; 2.3.; 3.1.; 3.2.</i>
34-35	2.1. Principii și valori: Dezvoltarea identității culturale – Acceptare. Respect. Toleranță
36-37	2.2. Valorizarea diferențelor culturale – tratamentul egal al persoanelor
38-39	2.3. Promovarea incluziunii sociale. Solidaritate și dialog intercultural
40-41	2.4. Abateri de la principiile și valorile societății interculturale
42	<i>Calendarul evenimentelor culturale</i>
43-44	<i>Recapitulare</i>
45	<i>Evaluare</i>
46-47	Proiect educațional intercultural: <i>O călătorie interculturală (Campanie de sensibilizare și conștientizare în privința problemelor minorităților defavorizate)</i>
48-49	Capitolul 3. Persoana în societatea interculturală <i>Competențe specifice: 1.1.; 1.2.; 1.3.; 2.1.; 2.2.; 2.3.; 3.1.; 3.2.</i>
50-52	3.1. Trăsături ale persoanei în societatea interculturală
53-56	3.2. Comunicarea interculturală
53-54	3.2.1. Specificul comunicării interculturale (1)
55-56	3.2.2. Specificul comunicării interculturale (2)
57-58	3.3. Bariere ale comunicării interculturale – Stereotipuri și prejudecăți
59-60	3.4. Reguli și principii pentru facilitarea comunicării interculturale
61	<i>Calendarul evenimentelor culturale</i>
62-64	<i>Recapitulare</i>
65	<i>Evaluare</i>
66-67	Proiect educațional intercultural: <i>Filme și cărți</i>
68-69	<i>Recapitulare finală</i>
70	<i>Evaluare finală</i>
71	Anexa 1. Etapele realizării unui proiect educațional intercultural
72	Anexa 2. Model Fișă de proiect
73	Anexa 3. Fișa de observare a comportamentului elevului
74	Anexa 4. Model Fișă de documentare
75-79	Anexa 5. Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale
80	Răspunsuri

Competențe generale și specifice

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte/ evenimente/procese din societatea contemporană

1.2. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate

1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect intercultural pentru rezolvarea unor probleme cu caracter intercultural

2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural

2.3. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor, prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

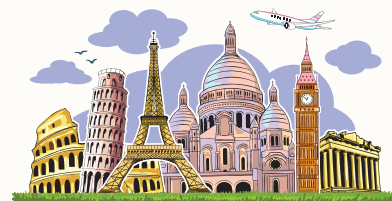
3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite

3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite

Dragii elevi,

Manualul de Educație Socială pentru clasa a VI-a conține **informații despre educația interculturală** și propuneri de activități pe cât de interesante și de atractive, pe atât de utile, în vederea înțelegerii lumii în care trăim.

Manualul va fi un vehicul cu ajutorul căruia vom explora diverse „teritorii“ ale unei creații proprii doar speciei noastre: **cultura umană.**

Vom explora identitatea culturală proprie, dar și identitatea culturală a celuilalt, ce semnificații au termeni precum „eu“, „noi“, „cei-alți“ dintr-o perspectivă multiculturală și/sau interculturală.

Vom afla care sunt valorile și principiile unei societăți interculturale, dar și erorile sau abaterile de la aceste principii. Vom înțelege de ce acestea din urmă pot conduce la veritabile drame umane, atât la scară individuală, cât și la una extinsă, la nivelul unor întregi societăți ori națiuni.

De aceea noi credem că acest manual poate fi un alt pas în acceptarea informată a diversității.

Succes!

Autorii

Introducere

În Manualul de Educație Socială pentru clasa a VI-a, vei descoperi activități care îți vor stimula curiozitatea, creativitatea, exprimarea opiniilor.

În acest scop, oferim câteva detalii cu privire la metodele de lucru adecvate temelor din manual.

STUDIU DE CAZ

Reprezintă analiza unei situații problematice reale pentru care trebuie să identifiți soluții și să iei decizii, în funcție de cunoștințele tale la acel moment, dar și de sistemul de valori și de credințe legate de situația respectivă.

Etape:

1. Prezentarea cazului
2. Prezentarea problemei de rezolvat
3. Rezolvarea problemei
4. Prezentarea soluțiilor
5. Discutarea tuturor soluțiilor posibile
6. Prelucrarea datelor colectate în timpul activității
7. Rezumarea

JOC DE ROL

Este o metodă de punere în act a unui scenariu prestabilit, urmărind dezvoltarea capacității de rezolvare a problemelor, dezvoltarea empatiei, conștientizarea consecințelor anumitor comportamente și facilitarea schimbării de atitudini.

Etape:

1. Pregătirea „actorilor“ pentru înțelegerea situației și a rolurilor
2. Aranjarea spațiului de joc
3. Instruirea spectatorilor cu privire la ceea ce urmează să observe
4. Jocul de rol propriu-zis
5. Scoaterea din rol a actorilor
6. Prezentarea observațiilor spectatorilor
7. Discuții și concluzii

Evaluare inițială

1. Stabiliți valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri:
  - a) Drepturile sunt asociate întotdeauna cu responsabilități. A / F
  - b) Pentru a obține cât mai multe informații, este bine să folosim întrebări închise. A / F
  - c) Stereotipurile fac parte din moștenirea noastră culturală. A / F
  - d) Oamenii nu pot avea opinii diferite față de același fapt. A / F
  - e) Argumentele ne ajută să ne facem cunoscut punctul de vedere. A / F
  - f) Opinia este personală. A / F

2. Realizează corespondența dintre elementele celor două coloane:

Cred că rezultatele bune sunt consecința efortului susținut.	Prejudecată
În luna iulie, toți copiii sunt în vacanță.	Stereotip
Baletul este pentru fete.	Fapt
Nu plâng, pentru că ar însemna că sunt slab.	Opinie

3. Citește cu atenție enunțul următor și alege variantele posibile care îl pot completa:
Consecințele încălcării dreptului la educație pot fi:
  - a) analfabetismul
  - b) mai mult timp pentru odihnă și relaxare
  - c) abandonul școlar
  - d) oportunitățile nenumărate pentru dezvoltare
  - e) marginalizarea.
4. Formulează o opinie despre importanța respectării drepturilor copilului și susține-o, utilizând două argumente.
5. Scrie un eseu de 8-10 rânduri despre rolul gândirii critice în luarea deciziilor.
Termeni-cheie: *punct de vedere personal, întrebări, analiză, informare, conștientizare, respect, sens, scop.*

Barem de notare și evaluare/autoevaluare

1. 1,5 puncte	0,25p × 6 = 1,5 puncte
2. 2 puncte	0,5p × 4 = 2 puncte
3. 1,5 puncte	0,5p × 3 = 1,5 puncte
4. 2 puncte (1p pentru formularea opiniei; 0,5p pentru fiecare argument exprimat)	1p × 1 = 1 punct; 0,5p × 2 = 1 punct
5. 2 puncte (1p pentru precizarea rolului gândirii critice în luarea deciziilor; 0,5p pentru coerența textului; 0,5p pentru respectarea numărului de rânduri precizat)	1p × 1 = 1 punct; 0,5p × 2 = 1 punct

Se acordă 1 punct din oficiu.

TOTAL: 10 puncte

Transcrie pe o coală *Fișa de observare a comportamentului* de la pagina 73. Completează, apreciind cu sinceritate activitatea ta pe parcursul acestui capitol. Compară răspunsurile tale cu cele ale profesorului tău. Atașează fișa la portofoliul tău de învățare.

1

Ce voi fi capabil să fac?

- Să utilizez corect termeni specifici educației interculturale;
- Să fac diferența între identitatea culturală proprie și identitatea culturală a celorlalți;
- Să identific tradiții și obiceiuri comune/diferite altor culturi;
- Să descriu elemente ale patrimoniului cultural;
- Să deosebesc o societate multiculturală de una interculturală;
- Să propun soluții pentru păstrarea moștenirii culturale a familiei și a comunității mele;
- Să cooperez cu colegii mei.

- Diversitate culturală
- Identitate culturală
- Patrimoniu
- Patriotism
- Societate multiculturală
- Societate interculturală

Capitolul 1.

Identitate și diversitate culturală

1.7.
Eu-noi-ceialți
în societatea multiculturală
și interculturală

1.6.
Patriotismul
și manifestările lui

1.5.
Tradiții și obiceiuri

1.4.
Patrimoniul cultural

1.3.
Moștenirea culturală

1.2.
Identitatea personală
și identitatea culturală

1.1.
Cultura și diversitatea
culturală

Calendarul
evenimentelor culturale
Recapitulare
Evaluare
Proiect educațional
intercultural

1.1. Cultura și diversitatea culturală

Diferența este esența umanității. Diferența este un accident al nașterii și, prin urmare, nu ar trebui să fie niciodată sursă de ură sau de conflict. În asta constă un principiu fundamental al păcii: respectul pentru diversitate.

(John Hume, câștigător al Premiului Nobel pentru Pace, 1998)

În cadrul celei de-a 31-a sesiuni a Conferinței Generale a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), desfășurate la Paris, la 2 noiembrie 2001, a fost adoptată *Declarația universală privind diversitatea culturală*.

Articolul 1 al acestei Declarații stipulează: „Ca sursă de schimburi, inovație și creativitate, diversitatea culturală este necesară umanității așa cum biodiversitatea este pentru natură“.

ȘTIU

1. Alege din următorul șir acele cuvinte pe care le asociezi cuvântului *cultură* și așază-le în caiet după modelul din **figura 1**.

istorie
limbă
agricultură
artă
literatură
obiceiuri
gastronomie
vestimentație
aparatură
religie
tradiții

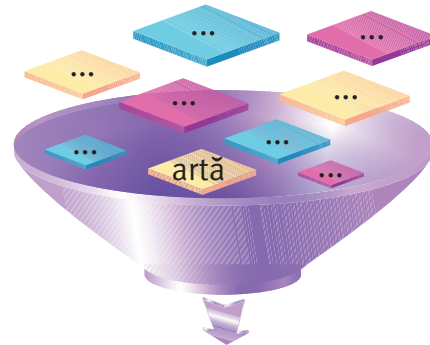

Figura 1

2. Pornind de la schema pe care ai construit-o, definește termenul *cultură*.
3. Împreună cu colegii tăi, în echipe de câte patru, identificați elementele comune din definițiile formulate de voi.
4. Consideri că există o singură cultură sau am putea vorbi despre culturi? Argumentează.

VREAU SĂ ȘTIU

Cultura (în limba latină *colo, -ere, cultum* – a cultiva, a se îngriji de, a onora) **se definește ca fiind ansamblul valorilor materiale și spirituale create de om**. Cultura este atributul exclusiv al oamenilor și se transmite generațiilor următoare prin educație.

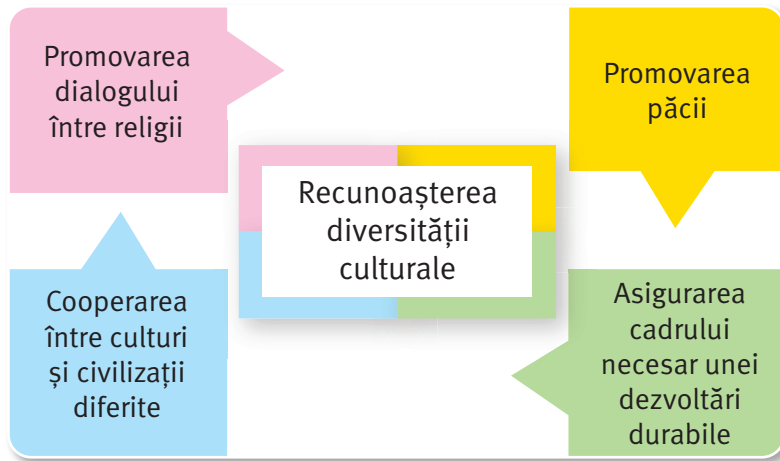
Fiecare dintre noi s-a născut într-o comunitate care are o anumită limbă, are anumite tradiții și obiceiuri, altfel spus, adoptă o anumită cultură. De aceea, nu se poate vorbi despre o singură cultură, ci despre o multitudine de culturi, fiecare având atât caracteristici comune cu ale celorlalte, cât și elemente distincte, specifice comunității respective.

Astfel, apare **diversitatea culturală, adică varietatea de culturi care coexistă într-un spațiu geografic**.

Recunoașterea diversității culturale este o urmare a acceptării faptului că nu se pot face aprecieri despre o anumită cultură ca fiind superioară/inferioară alteia. **Acceptarea diferențelor culturale** este condiția esențială a protejării diversității culturale.

Promovarea acestei diversități poate fi asigurată doar în societățile care garantează membrilor dreptul la propria conștiință și religie, dreptul la libera exprimare, dreptul la educație, la informare etc.

AM ÎNVĂȚAT

1. Transcrie tabelul și completează-l cu elemente ale culturii române.

Când mă gândesc la...	îmi vine în minte...
literatură	
istorie	
religie	
tradiții	
pictură	
gastronomie	
muzică	

2. Răspunde cu DA/NU, după cum apreciezi valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri:
  - a) Lumea în care trăim este o lume diversă.
  - b) Oamenii nu sunt influențați de cultura comunității în care trăiesc.
  - c) Diversitatea culturală face ca lumea să fie mai bogată.
  - d) Cu cât ai mai mult acces la diferite culturi, cu atât poți înțelege mai bine lumea în care trăiești.
  - e) Oamenii trebuie să respecte diferențele dintre ei.
3. Realizează un desen care să reprezinte felul în care înțelegi noțiunea de diversitate culturală. Afișează desenul tău într-o expoziție, alături de lucrările colegilor tăi. Observă ce aspecte ale diversității apar reprezentate în desene.

Aduagă lucrarea ta la **portofoliu**.

LUCREAZĂ ÎN ECHIPĂ

Formează o echipă cu alți trei colegi de clasă. Dezbateți în grup întrebarea: *Este diversitatea un lucru bun sau unul rău?*

Prezentați în fața clasei argumentele răspunsului, precum și concluziile voastre.

DICȚIONAR

a stipula – a prevedea, a specifica o clauză într-un act;

atribut – însușire esențială a unui lucru, a unui obiect.

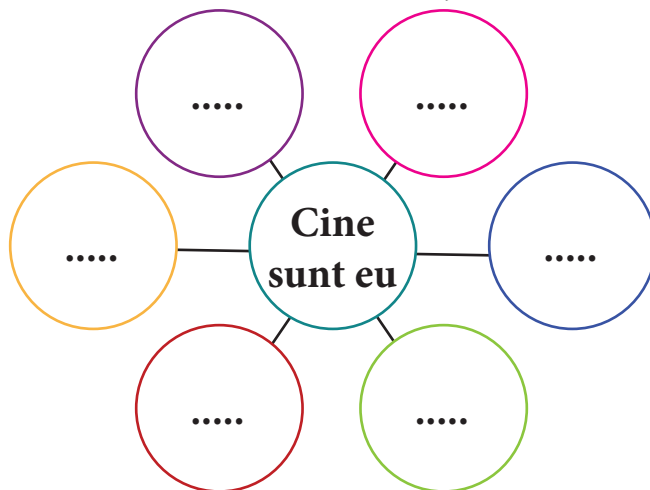

1.2. Identitatea personală și identitatea culturală

ȘTIU

1. Desenează și completează, în caiet, schema de mai jos, descriind diferite aspecte ale identității tale.

2. Compară lucrarea ta cu cea a colegului tău de bancă. Ce observi? Care au fost aspectele identității voastre personale la care ați ales să faceți referire?
3. Bifează într-un tabel ca cel de mai jos aspectele pe care le-ai expus.

Aspecte ale identității personale			
nume	✓	data nașterii	
vârstă		rol în familie	
gen		rol în școală	
naționalitate		practicant al unui sport	
religie		gen de muzică preferat	

VREAU SĂ ȘTIU

Identitatea este un concept complex. Pe lângă **identitatea personală**, avem o **identitate culturală**, dată de apartenența la un anumit grup social, care are propria sa cultură.

Identitatea culturală este legată de naționalitate, etnie, religie, familia de origine, localitatea sau zona geografică în care ne-am născut, trăim. Identitatea culturală reprezintă acel mod de viață unic al comunității din care facem parte.

Dată fiind multitudinea culturilor, există, în mod evident, o multitudine de identități culturale care se construiesc treptat, pe

măsură ce adoptăm valorile, convingerile, comportamentele și normele comunității în care trăim.

Identitatea culturală ne dă sentimentul apartenenței la grup și asigură continuitatea funcționării grupului. Chiar și atunci când oamenii trăiesc departe de cultura lor de origine, ei își păstrează identitatea culturală. De exemplu, minoritățile etnice care trăiesc pe teritoriul altor state își păstrează limba, obiceiurile, tradițiile.

În țara noastră, cele mai numeroase minorități sunt cele ale maghiarilor, ale romilor, ucrainenilor, germanilor, turco-tătarilor și ale rușilor lipoveni. În România trăiesc, de asemenea, comunități de bulgari, polonezi, evrei, italieni, greci, sârbi, arabi, chinezi, vietnamezi etc. Fiecare dintre aceste minorități are dreptul la conservarea și exprimarea propriei identități culturale.

Fiecare identitate culturală este valoroasă în sine și, de aceea, trebuie cunoscută, apreciată și păstrată.

Maghiari
Sursă foto: Petru Suciu/
Wikimedia Commons

Turci

ȘTIAI CĂ...

La 18 decembrie 1992, Adunarea Generală a ONU a adoptat *Declarația cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, lingvistice și religioase*, primul document internațional care oferea o garanție a respectării drepturilor minorităților?

**18 decembrie –
Ziua Minorităților Naționale
din România**

Romi

Sași

AM ÎNVĂȚAT

1. Realizează un poster de prezentare a identității tale culturale, în care să se regăsească fotografiile sau desene care ilustrează:

- locul nașterii
- localitatea în care trăiești
- școala în care înveți
- un obicei specific zonei tale geografice
- un preparat culinar preferat
- grupul tău de prieteni.

 Adaugă posterul la **portofoliu**.

2. Redactează un text de 5-6 rânduri în care să expui trei elemente pe care le consideri importante în definirea identității tale culturale. Argumentează alegerile făcute.

DICȚIONAR

valori – idei importante, care ne ghidează comportamentul;

norme – reguli de comportament;

minoritate etnică – grup de oameni, având aceeași limbă și etnie, care se deosebesc de cele ale majorității locuitorilor statului în care trăiesc.

1.3. Moștenirea culturală

Copiilor trebuie să le lăsăm o frumoasă moștenire de conștiință mai degrabă decât de aur.
(Platon)

ȘTIU

• Transcrie și completează frazele următoare:

✓ **Moștenirea familiei mele**

Un obiect transmis de la o generație la alta în familia mea este _____ .

Un obicei transmis de la o generație la alta în familia mea este _____ .

✓ **Moștenirea poporului meu**

Cel mai frumos loc pe care l-am vizitat în țara mea: _____ .

Cuvântul meu preferat din limba română: _____ .

Sărbătoarea care mă emoționează: _____ .

✓ **Moștenirea universală**

Un oraș de pe glob pe care îmi doresc să îl vizitez: _____ .

O limbă care ne ajută să ne înțelegem ca cetățeni ai planetei: _____ .

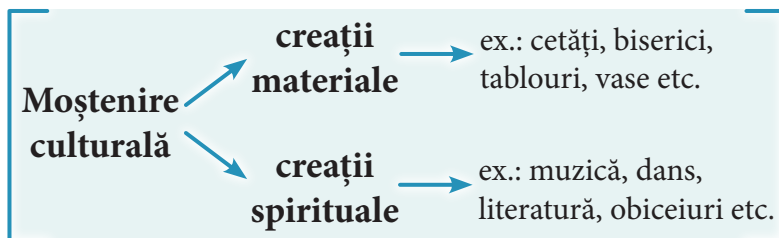
VREAU SĂ ȘTIU

Așa cum pentru fiecare dintre noi, moștenirea culturală a familiei are o anumită valoare, reprezintă legătura cu trecutul bunicilor, străbunicilor noștri, tot astfel vorbim, la nivelul comunității din care facem parte, despre moștenire culturală.

Moștenirea culturală reprezintă totalitatea bunurilor culturale (limbă, obiecte de artă, tradiții, obiceiuri, arhitectură, literatură etc.) transmise de la o generație la alta.

Moștenirea culturală cuprinde creațiile materiale și spirituale pe care oamenii le-au considerat valoroase, le-au păstrat și le-au transmis mai departe generațiilor următoare. **De aceea, fiecare generație are, la rândul său, datoria de a cunoaște, de a respecta și de a da mai departe moștenirea culturală.**

Moștenirea culturală este o expresie a identității oamenilor dintr-un anumit teritoriu, fiind impregnată de istoria și de tradițiile locului respectiv.

ȘTIAI CĂ...

India este singura țară în care tradiția bijuteriilor a continuat neîntrerupt în ultimii 5 000 de ani? Aici, se lucrează și acum aceleași bijuterii pe care le vedem purtate de Buddha și de zecile de zeiță hinduse.

AM ÎNVĂȚAT

1. Citește cu atenție textul următor și apoi răspunde la întrebări.

Mărturiile istorice despre horă apar pe două boluri ceramice, foarte probabil din secolele II-I î. Hr., lucrate în ateliere locale geto-dacice. Ambele cuprind imagini instantanee cu un dans performat de personaje feminine, iar cele două reprezentări, de pe cele două vase, sunt foarte asemănătoare. Foarte interesante ca primă „atestartare documentară“ a dansului

mostenireculturala.com

horei, artefactele sunt impresionante și prin faptul că redau detalii deslușite ale coafurii, ornamentelor și veșmintelor.

Pe primul dintre boluri, se remarcă personaje feminine cu părul strâns în cozi împletite, care flutură în vânt, în dinamica dansului. Pe fruntea lor sunt evidențiate trei proeminențe, despre care se consideră că reprezintă coroanțe de flori. Ca și în cazul altor figuri feminine reprezentate în arta geto-dacă, ochii personajelor sunt foarte mari, rotunzi, proeminenți.

Acestea sunt înveșmântate în ii și încinse cu brâuri de tip bete, care le înconjoară mijlocul de două ori. În partea de jos a trupului, cele trei figuri poartă fote petrecute, care se desfac în două „aripi“ în mișcările dansului. Pe fote sunt marcate linii verticale, care au fost interpretate fie ca ornamente ale țesăturii, fie ca modalitate de reprezentare a faldurilor surprinse în mișcare și ritm.

Sursa: *Cât de veche este hora* (Moștenire Culturală). Disponibil la: <https://mostenireculturala.com/2022/06/07/cat-de-veche-este-hora/> [accesat pe 02.03.2023]

- Ce elemente ale moștenirii culturale sunt prezentate în text?
- Ce puteți spune despre vechimea horei?
- Descrieți vestimentația figurilor feminine reprezentate pe vasul ceramic descoperit.

2. Descrie în 5-6 rânduri un element al moștenirii culturale românești pe care ai avut ocazia să îl cunoști, inserând imagini sugestive. Aduagă lucrarea ta la **portofoliu**.

Sorcova (pe un timbru poștal românesc) 1986, Mihai Mănescu, Poșta Română
Sursa: Wikimedia Commons

Costum tradițional din județul Argeș

le din Bucovina

DICȚIONAR

impregnat – plin de;

artefact – obiect produs de activitatea umană;

fotă – piesă a costumului popular românesc (bogat ornamentată) purtată de femei, formată dintr-o țesătură dreptunghiulară de lână care se petrece în jurul corpului, ținând locul fustei, sau din două bucăți de stofă acoperind partea din față a corpului (ca un șorț) și pe cea din spate;

bată – fâșie de pânză îngustă și lungă, țesută din lână de diferite culori;

fald – cută, pliu, încrețitură.

1.4. Patrimoniul cultural

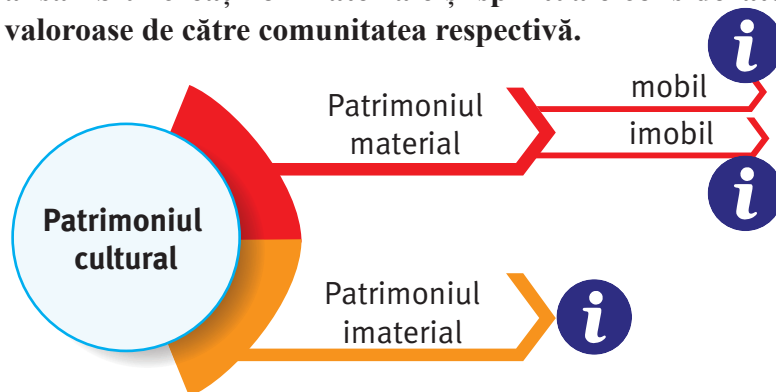
ȘTIU

- Observă imaginile 1-6 și apoi răspunde la întrebări.
  - ✓ Ce ilustrează fiecare dintre acestea?
  - ✓ Consideri că acestea fac parte din moștenirea culturală? Argumentează!
  - ✓ Ce activități consideri că ar fi mai potrivite pentru a le face cunoscute, apreciate și păstrate?
  - ✓ Cine ar trebui, în opinia ta, să se preocupe de protejarea acestora?

VREAU SĂ ȘTIU

Patrimoniul cultural reunește cele mai mari valori ale trecutului. Aceste valori vorbesc despre istoria noastră, cultura și civilizația înaintașilor, fiind totodată o mărturie a existenței și continuității noastre de-a lungul secolelor.

Patrimoniul cultural cuprinde moștenirea istorică și culturală a fiecărei comunități umane, a fiecărei țări, fiind ansamblul creațiilor materiale și spirituale considerate valoroase de către comunitatea respectivă.

După natura bunurilor, patrimoniul se poate clasifica în:

- **patrimoniul material:**
  - **mobil** (se prezintă sub formă de obiecte care pot fi mutate, mișcate) – obiecte de artă, cărți, icoane, vase de ceramică, țesături, costume populare etc.;
  - **imobil** (se prezintă sub formă de obiecte care nu pot fi mutate, mișcate) – clădiri-monumente istorice, cetăți, castele, biserici, mănăstiri, sate sau părți din anumite orașe.
- **patrimoniul imaterial** (nu se prezintă sub formă de obiecte) – limbă, obiceiuri, tradiții (folclor), meșteșuguri.

Patrimoniul cultural este un element esențial al identității culturale, de aceea este protejat prin lege împotriva deteriorării, a distrugerii și a furtului. În România, instituția care are în grijă inventarierea și prezervarea patrimoniului cultural se numește **Institutul Național al Patrimoniului**. (www.patrimoniul.ro)

Fiecare țară are propriul său patrimoniu cultural. Cele mai valoroase bunuri ale patrimoniului fiecărei națiuni sunt considerate patrimoniu comun al umanității.

Ca bun comun, păstrător al istoriei și al memoriei înaintașilor, încărcat de valoare spirituală și socială, patrimoniul cultural impune necesitatea conservării și apărării lui, pentru a putea fi păstrat pentru generațiile viitoare.

Protejarea patrimoniului cultural este în egală măsură datoria statului, dar și a fiecăruia dintre noi.

AM ÎNVĂȚAT

- Descoperă în careul de mai jos obiecte specifice patrimoniului cultural mobil.

S	B	A	U	N	E	L	T	E
O	I	E	T	E	S	B	M	I
C	J	R	V	O	I	L	O	F
A	U	C	A	R	T	I	N	O
S	T	O	S	A	U	M	E	L
T	E	M	E	S	R	B	D	C
E	R	D	I	E	I	A	E	L
L	I	C	O	A	N	E	G	O
E	I	O	B	I	C	E	I	R

- Exprimă-ți opinia argumentată în legătură cu următoarele afirmații:

- *Este important să cunoaștem istoria și cultura poporului nostru.*
- *Patrimoniul cultural al altor țări este mai puțin valoros decât propriul nostru patrimoniu.*

- Alege unul dintre siturile culturale românești incluse în lista Patrimoniului Mondial UNESCO și realizează un colaj de imagini reprezentative pentru acesta.

Adaugă lucrarea ta la **portofoliu**.

- Redactează un text de 5-6 rânduri în care să prezinți câteva măsuri concrete pe care le poate lua fiecare dintre noi pentru protejarea patrimoniului cultural.

UNESCO (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură) gestionează și protejează patrimoniul cultural al întregii umanități. (www.unesco.org)

România are înscrise în **Lista Patrimoniului Mondial UNESCO** șapte situri culturale:

- Biserici din Moldova;
- Mănăstirea Hurezi, Satul Romanii de Jos, județul Vâlcea;
- Sate cu biserici fortificate din Transilvania;
- Cetățile Dacice din Munții Orăștiei;
- Centrul Istoric Sighișoara;
- Biserici de lemn din Maramureș;
- Peisajul cultural minier Roșia Montană.

Biserică fortificată din Viscri

DICȚIONAR

situri – lucrări ale omului sau opere rezultate din acțiunile conjugate ale omului și ale naturii, precum și zonele incluzând terenurile arheologice care au o valoare universală excepțională din punct de vedere istoric, estetic, etnologic sau antropologic;

folclor – totalitatea creațiilor artistice, literare, muzicale, plastice etc., a obiceiurilor și a tradițiilor populare ale unei țări sau ale unei regiuni.

16 noiembrie – Ziua Patrimoniului Mondial

La această dată, în 1972, la Paris, a fost adoptată *Convenția privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural* de către Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură.

1.5. Tradiții și obiceiuri

Grecia

Slujba de Crăciun începe la ora 4, dimineața. La întoarcerea de la biserică, întreaga familie împarte miere, fructe uscate și Christopsomo („pâinea lui Hristos“).

Italia

În nordul țării, cadourile sunt aduse de Moș Crăciun (Babbo Natale) sau Micul Iisus (Gesù Bambino), pe 25 decembrie. În alte părți ale țării, acestea sunt aduse de Sfânta Lucia, pe 13 decembrie.

Polonia

În unele regiuni, de Crăciun, colindătorii, grupuri de copii sau de adolescenți, trec din casă în casă cu stele multicolore și cu scene ale Nașterii lui Iisus.

Bulgaria

Crăciunul („Koleda“) începe la ora 12, noaptea când colindătorii fac înconjurul satului și se opresc în fiecare casă pentru a face urări și pentru a primi cadouri special pregătite pentru ei. Sărbătoarea Crăciunului durează până în zorii zilei.

Danemarca

Încă de la începutul lunii decembrie, toate casele și apartamentele sunt luminate în roșu, fie cu ajutorul unei lumânări, fie cu cel al unor felinare confecționate din diverse materiale. Arborii din fața caselor sunt și ei luminați, iar balcoanele apartamentelor, decorate.

Sursa: *Tradiții și obiceiuri de Crăciun în Europa* (Hello Holidays). Disponibil la: (<https://www.helloholidays.ro/blog/traditii-si-obiceiuri-de-craciun-europa/>) [accesat pe 5 martie 2023]

ȘTIU

- Citește informațiile prezentate alăturat.
  - ✓ Notează, în caiet, obiceiurile de Crăciun din zona ta geografică, asemănătoare cu cele din alte țări.
  - ✓ Notează un obicei de Crăciun specific zonei în care locuiești, care este diferit față de alte culturi.
  - ✓ Alege o țară europeană, alta decât cele menționate. Caută pe internet informații despre un obicei specific Crăciunului, pe care locuitorii acesteia îl respectă an de an.

VREAU SĂ ȘTIU

Tradițiile și obiceiurile reprezintă o parte importantă a patrimoniului cultural imaterial.

Tradițiile (în limba latină *traditio, tradere* – a da mai departe) **sunt actele de transmitere continuă, de-a lungul generațiilor, a unor conținuturi culturale (credințe, valori, comportamente).**

Unele tradiții românești sunt considerate atât de valoroase încât au fost incluse în lista UNESCO a patrimoniului imaterial, spre exemplu practicile culturale asociate zilei de 1 Martie.

Fiecare popor are propriile tradiții culturale, care îl fac unic și îl diferențiază de alte popoare. Unele dintre acestea s-au transmis nealterate de-a lungul timpului, altele au dispărut sau au fost înlocuite de tradiții mai noi.

Obiceiurile reprezintă modurile tradiționale de comportament caracteristice unui popor sau unui grup social în anumite momente importante. Acestea pot fi momente ale anului (legate de anotimpuri sau de muncile agricole) sau momente semnificative din viața oamenilor (legate de naștere, căsătorie, moarte).

Obiceiurile diferă de la o zonă geografică a țării la alta, precum și de la o țară la alta.

Anotimpul	Exemple de obiceiuri din Banat
Primăvara	<i>Măsurișul oilor</i> (măsuratul laptelui) este o practică pastorală în care proprietarii de oi măsurau laptele oferit de animalele pe care le aveau în turmă.
Vara	<i>Rugile satelor românești</i> , respectiv slavele satelor sârbești, sunt momente în care toți cei plecați din sate (la oraș sau la muncă în străinătate) revin acasă. Ruga corespunde datei sfințirii bisericii din comunitate (în alte zone ale țării, sărbătoarea poartă numele de „hram“).
Toamna	<i>Balul strugurilor</i> sau balul recoltei este un obicei organizat în preajma recoltei și a procesării de struguri, în lunile septembrie-octombrie. În fiecare an se alege regina și regele balului, care trebuie să supravegheze strugurii și să sufle din fluerice atunci când prind un hoț în acțiune. „Hoțul“ prins este obligat să plătească o sumă simbolică în schimbul strugurilor.
Iarna	<i>Sânvăsiile</i> reprezintă un obicei practicat în noaptea de Anul Nou la casele cu tineri aflați în pragul căsătoriei. Cea mai vârstnică femeie din gospodărie așază sub nouă farfurii mai multe obiecte, fiecare reprezentând o caracteristică a viitoarei mirese sau a viitorului mire. Tinerii ridică trei farfurii și află astfel cum le vor fi ursiții. De exemplu, inelul și oglinda simbolizează o persoană frumoasă, acul – o femeie harnică, iar creionul – un om învățat.

Sursa: *Obiceiuri de peste an* (Discover Timiș). Disponibil la <https://discovertimis.com/ro/places/obiceiuri-de-pestean-vywdnjv3llybza#> [accesat pe 02.03.2023]

Obiceiurile au înțelesuri profunde, legate de relația omului cu natura, cu Dumnezeu, cu semenii, fiind o reprezentare simbolică a întregii vieți a comunității.

Păstrarea tradițiilor și a obiceiurilor este esențială în formarea și dezvoltarea identității culturale.

Un popor care nu își cunoaște tradiția este ca și un copil care nu își cunoaște părinții.

(Nicolae Iorga)

Atunci când călătorești într-o altă țară, învață câteva dintre obiceiurile locale, pentru a arăta respect față de cultura acesteia.

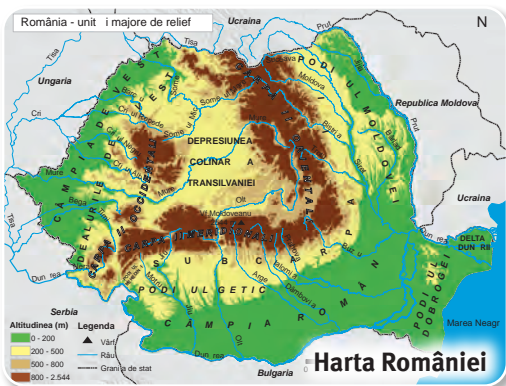

AM ÎNVĂȚAT

1. Descrie un obicei al unei minorități etnice care trăiește pe teritoriul țării noastre.
2. Redactează un text de 5-6 rânduri în care să-ți exprimi opinia referitoare la importanța păstrării tradițiilor și a obiceiurilor.

1.6. Patriotismul și manifestările lui

ȘTIU

- Citește versurile de mai jos și apoi răspunde la întrebări:

*Patria ne-o fi pământul
Unde ne-or trăi nepoții,
Și-ntr-o mândră Românie
De-o vrea cerul, în vecie,
S-or lupta să ne păzească
Limba, legea românească
Și vor face tot mai mare
Tot ce românismul are:
Asta-i patria cea dragă
Și-i dăm patriei române
Inima și viața-ntreagă.*

(fragment din *Patria Română*, de George Coșbuc)

*Aice-i țara țărilor
Ș-a doinelor de jale
Ce-n liniștirea serilor
Te țin uimit în cale.*
(fragment din *Țara*, de Vasile Alecsandri)

*1 Decembrie ni-i idealul,
Când Clopotul Unirii a legat
Muntenia, Moldova și Ardealul,
În sensul lor deplin și-adevărat.*
(fragment din *Imnul României Mari*, de Adrian Păunescu)

- ✓ Despre ce vorbesc cele trei fragmente de poezie?
- ✓ Care este înțelesul pe care îl dai cuvântului *patrie*?
- ✓ Care sunt modurile prin care se poate manifesta iubirea de patrie, așa cum reiese din aceste versuri?

VREAU SĂ ȘTIU

Numim **patrie** țara în care ne-am născut, ea nefiind doar teritoriul geografic pe care îl ocupă, ci și modul de viață al poporului nostru, istoria, cultura și tradițiile. Patria înseamnă rădăcinile noastre, strămoșii noștri, continuitatea noastră ca popor pe aceste meleaguri. **Legătura emoțională pe care fiecare dintre noi o are cu patria sa poartă numele de patriotism.**

**Patriotismul reprezintă iubirea,
devotamentul și atașamentul față de țară.**

Originea cuvântului *patrie* se află în limba latină *patria* – *tărâm părintesc*.

Sentimentele față de țară reies din acțiunile noastre, din felul în care contribuim fiecare, după puterea și pricepera noastră, la bunăstarea patriei.

Ne putem manifesta patriotismul prin:

- ✓ cunoașterea limbii și a istoriei poporului;
- ✓ păstrarea tradițiilor și obiceiurilor;
- ✓ conservarea și promovarea patrimoniului cultural;
- ✓ protejarea patrimoniului natural;
- ✓ păstrarea unui mediu curat;
- ✓ îndeplinirea îndatoririlor de cetățean (apărarea țării, plata taxelor și a impozitelor).

Patriotismul nu înseamnă a crede că străinii ne sunt dușmani. Așa cum noi ne iubim patria, fiecare popor o iubește pe a sa și suntem datori să respectăm și să onorăm sentimentele patriotice ale tuturor.

AM ÎNVĂȚAT

1. Transcrie tabelul pe o coală albă și apoi completează cerințele, referindu-te la România.

O frumusețe a naturii	
Un monument istoric	
Un om de știință	
Un scriitor	
Un compozitor	
Un pictor	
Un obicei	
Un dans	

 Adaugă lucrarea ta la **portofoliu**.

2. Scrie o scrisoare către un copil dintr-o altă țară și prezintă-i câteva aspecte despre România. Te poți referi la frumuseți naturale, la castele, cetăți, tradiții și obiceiuri.
3. În echipă cu 3-4 colegi, realizați un poster de promovare turistică a României.
4. Redactează un text de 5-6 rânduri în legătură cu următoarea afirmație:

Patriotismul nu înseamnă ură împotriva altor neamuri, ci datorie către neamul nostru; nu înseamnă pretenția că suntem cel mai vrednic popor din lume, ci îndemnul să devenim un popor vrednic.

(Mihail Sadoveanu)

**26 iunie –
Ziua Drapelului Național**

Ziua Drapelului Național a fost instituită pentru a marca ziua de 26 iunie 1848, atunci când Guvernul revoluționar a decretat ca Tricolorul – roșu, galben și albastru – să reprezinte steagul național al tuturor românilor.

**29 iulie –
Ziua Imnului Național**

La 29 iulie 1848, „Deșteaptă-te române!“, simbol al unității Revoluției Române de la 1848, a fost cântat pentru prima dată în Parcul Zăvoi din Râmnicu Vâlcea.

LUCREAZĂ ÎN ECHIPĂ

Împreună cu colegii tăi, în echipe de câte patru, pornind de la enunțul de mai jos, reflectați la modalitățile în care se poate manifesta patriotismul. Scrieți-le pe o coală de flipchart și apoi prezentați-le colegilor.

O patrie iubită se recunoaște din prima vedere fiindcă este o patrie curată, nepoluată, care arată frumos și primitiv, indiferent că-i săracă sau bogată, că în ea auzim o singură limbă sau mai multe. (Mihai C. Băcescu, zoolog, oceanograf și muzeograf român)

Care sunt elementele comune desprinse din aceste prezentări? Ce semnifică acest fapt?

**1 decembrie –
Ziua Națională a României**

La 1 decembrie 1918, Marea Adunare Națională de la Alba Iulia a votat unirea Transilvaniei, a Banatului, a Crișanei și a Maramureșului cu România, constituindu-se astfel România Mare – stat național unitar.

ȘTIAI CĂ...

În numeroase țări, școlarii asistă în fiecare dimineață la ceremonia ridicării drapelului și a intonării imnului național?

1.7. Eu-noi-ceialți în societatea multiculturală și interculturală

ȘTIU

Eu – NOI – Ceialți

- Observă harta alăturată și răspunde la întrebări.
  - ✓ În ce județ al țării locuiești?
  - ✓ Ce minorități naționale trăiesc în județul tău?
  - ✓ Ce consideri că ai în comun cu cei care aparțin acestor minorități (activități, obiceiuri, tradiții)?

VREAU SĂ ȘTIU

Țara noastră este un spațiu geografic în care, alături de populația majoritară românească, trăiesc diferite minorități etnice. Fiecare dintre acestea are dreptul la propria limbă, religie și cultură, drepturi protejate de legile țării.

Despre multiculturalitate

Societatea multiculturală reunește mai multe grupuri culturale distincte care trăiesc în spațiul geografic al unei comunități (sat, oraș, țară), fără ca oamenii care aparțin acestor grupuri să interacționeze sau să colaboreze constant pentru obiective și scopuri comune.

JOC – Multi sau interculturalitate?

PARTEA I

Pentru prima parte a jocului, formați echipe de 4-5 elevi. Fiecare echipă are misiunea de a se documenta pentru câteva minute în legătură cu o minoritate națională de pe teritoriul României. Pentru documentare, puteți folosi dispozitive cu acces la internet. Realizați o fișă de documentare, specificând:

- ✓ minoritatea națională aleasă;
- ✓ o formulă de salut în limba minorității respective;
- ✓ o mâncare tradițională;
- ✓ un obicei specific unei sărbători din cultura minorității naționale alese.

Despre interculturalitate

Societatea interculturală reprezintă societatea în care se stabilesc relații și au loc schimburi între grupuri culturale distincte. Astfel, membrii unei comunități interculturale comunică, colaborează, se cunosc, se acceptă și se ajută reciproc, au scopuri și interese comune.

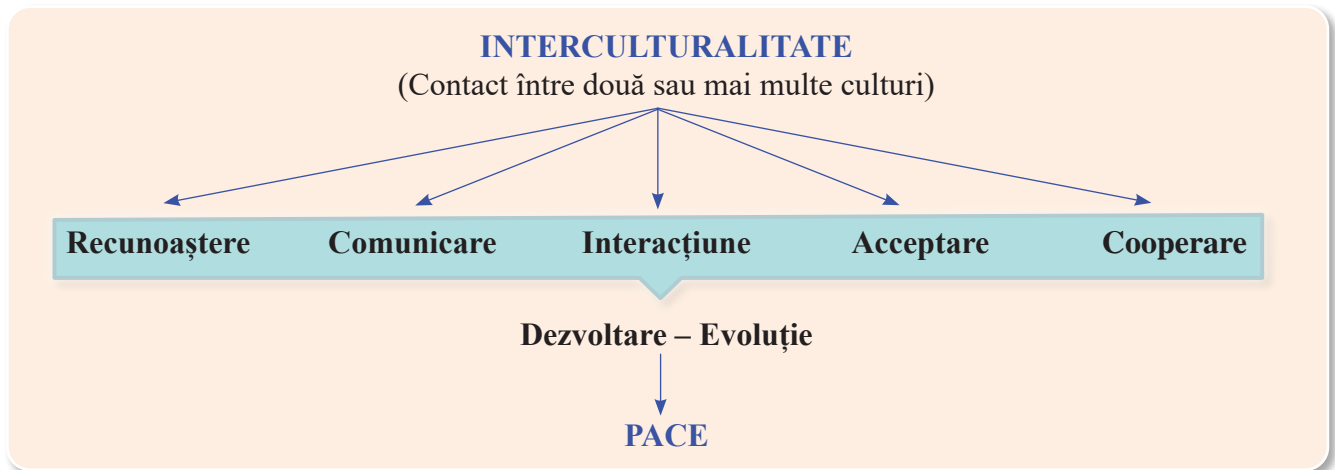
JOC – Multi sau interculturalitate?

PARTEA a II-a

Fiecare echipă va prezenta fișa de joc în fața clasei și va răspunde la întrebările colegilor.

Întrebări la final de joc:

- Cum v-ați simțit în cele două situații:
  - ✓ lucrând doar în propria echipă;
  - ✓ prezentând colegilor informațiile descoperite alături de echipa voastră?
- Ce ați aflat nou atât în prima, cât și în a doua parte a jocului?
- Multi sau interculturalitate? Argumentați răspunsul vostru.

AM ÎNVĂȚAT

- Transcrie și completează textul de mai jos cu următoarele cuvinte:

grupuri culturale, relațiile, limbă, religie, cultură

În țara noastră, minoritățile naționale au dreptul la _____ .

Multiculturalitatea se referă la mai multe _____ care trăiesc în spațiul geografic al unei comunități.

Interculturalitatea se referă la _____ care se stabilesc într-o comunitate formată din grupuri culturale distincte.

- În echipe formate din 2-4 elevi, creați un eveniment intercultural, având în vedere următoarele repere:
  - numele evenimentului
  - data la care va avea loc
  - locul de desfășurare
  - scopul evenimentului intercultural
  - activitățile specifice evenimentului
  - resursele de care aveți nevoie pentru realizarea activităților.

Alegeți, prin vot, evenimentul care poate fi inclus în *Calendarul intercultural*.

Adaugă lucrarea ta la **portofoliu**.

Calendarul evenimentelor culturale

- 📅 **2 noiembrie – Ziua Folclorului Rom.** Această dată amintește de folcloristul de origine romă Anton Pann, care s-a stins din viață la 2 noiembrie 1854. El este compozitorul imnului național al României.
- 📅 **16 noiembrie – Ziua Internațională a Toleranței** – a fost proclamată în cadrul Conferinței generale a UNESCO, Paris, 16 noiembrie 1995. În același an, a fost înființat Premiul UNESCO *Madanjeet Singh*, pentru promovarea toleranței și nonviolenței, premiu care se acordă o dată la doi ani în această zi.
- 📅 **13 decembrie – Ziua Etniei Tătare din România** amintește de data proclamării Republicii Crimeea, 13 decembrie 1917, prima republică din întreaga lume islamică. Comunitatea tătară din România sărbătorește ziua prin manifestări festive cultural-artistice.

INVESTIGAȚIE

Alege unul dintre evenimentele culturale din calendarul de mai sus și realizează împreună cu trei colegi o investigație, urmând etapele de mai jos:

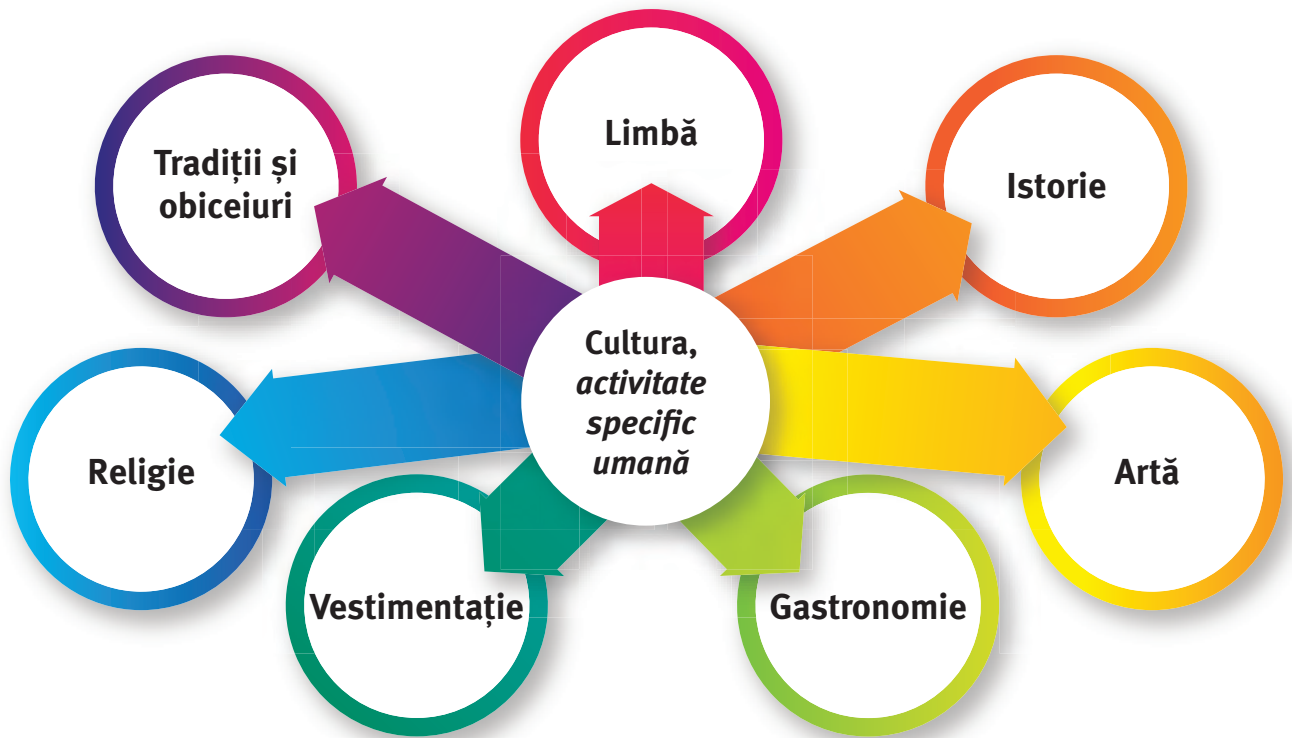
- ✓ Identificați mijloacele de informare care vă ajută să înțelegeți specificul evenimentului cultural ales. Exemplu: site-uri, cărți, reviste.
- ✓ Colectați datele necesare pentru demersul vostru.
- ✓ Folosiți un organizator grafic, precum cel din modelul de mai jos, pentru gruparea datelor colectate.

Evenimentul	Scopul evenimentului	Activități specifice evenimentului	Concluzii

- Marcați evenimentul cultural ales printr-o activitate desfășurată la nivelul clasei sau al școlii.

Recapitulare

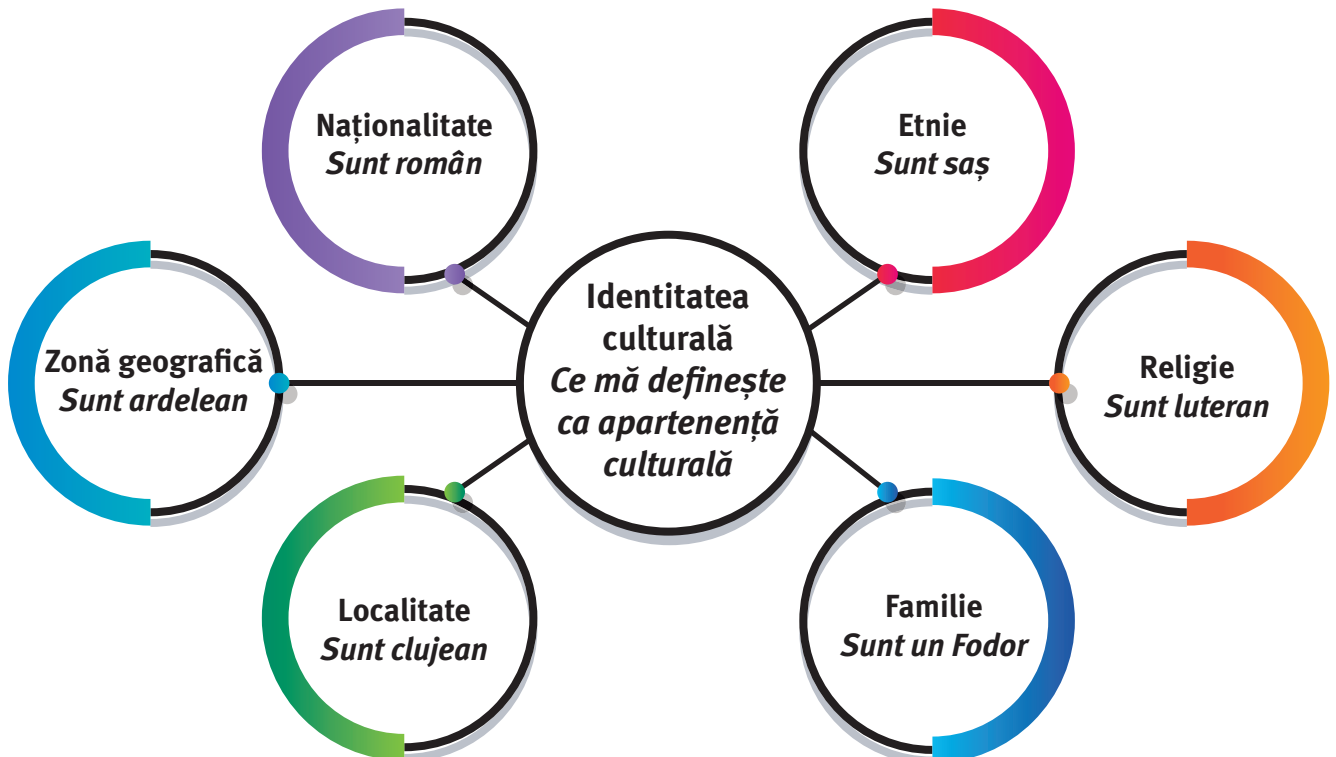

Diversitatea culturală (*existența unei multitudini de culturi distincte*) implică

recunoaștere

acceptare

promovare

Patrimoniu cultural *ansamblu de creații materiale și spirituale valoroase*

imobil	mobil	imaterial
<i>clădiri, cetăți, castele, biserici, mănăstiri, sate sau părți din anumite orașe</i>	<i>obiecte de artă, cărți, icoane, vase de ceramică, țesături, costume populare</i>	<i>limbă, obiceiuri, tradiții (folclor), meșteșuguri</i>

Tradiție

- act de transmitere a unui conținut cultural
- sărbătoarea nunții

Obicei

- mod tradițional de comportament al unui grup
- furatul miresei

Societate multiculturală

– nu există interacțiuni și colaborare între grupurile culturale distincte care împart același spațiu geografic.

Societate interculturală

– se stabilesc relații de comunicare, de colaborare, de influență reciprocă între grupurile culturale distincte care împart același spațiu geografic.

Evaluare

1. Transcrie și completează enunțurile.
  - a) Multitudinea culturilor existente poartă numele de _____.
  - b) Patriotismul este _____ față de țară.
  - c) Modul unic de viață al unei comunități formează _____ culturală a acesteia.
  - d) Patrimoniul cultural _____ este format din obiecte care pot fi mișcate/mutate.

2. Asociază, pe caiet, noțiunile din prima coloană cu cele din a doua coloană.

icoană	Patrimoniul imobil
mărțișor	Obicei
colindat	Patrimoniul mobil
mănăstire	Tradiție

3. Transcrie pe caiet și apoi încercuiește variantele corecte.
Într-o societate interculturală:
  - a) există mai multe culturi.
  - b) oameni, aparținând unor culturi diferite, nu colaborează unii cu alții.
  - c) nu mai există diferențe culturale între membri.
  - d) membrii acesteia fac schimburi culturale între ei.

4. Notează patru modalități de manifestare a patriotismului.

5. Găsește două argumente în sprijinul necesității de a conserva moștenirea culturală a unui popor.

Barem de notare și evaluare/autoevaluare

1. 0,5 puncte pentru fiecare enunț completat corect	0,5p × 4 = 2 puncte
2. 0,5 puncte pentru fiecare asociere corectă	0,5p × 4 = 2 puncte
3. 0,5 puncte pentru fiecare alegere corectă	0,5p × 2 = 1 punct
4. 0,5 puncte pentru fiecare modalitate corectă	0,5p × 4 = 2 puncte
5. 1 punct pentru fiecare argument	1p × 2 = 2 puncte
Se acordă 1 punct din oficiu.	
TOTAL: 10 puncte	

Transcrie pe o coală *Fișa de observare a comportamentului* de la pagina 73. Completează, apreciind cu sinceritate activitatea ta pe parcursul acestui capitol. Compară răspunsurile tale cu cele ale profesorului tău. Atașează fișa la portofoliul tău de învățare.

Proiect educațional intercultural

Titlu: *Frumusețe în diversitate – România prin ochii noștri. Expoziție*

Perioada de desfășurare: 4 săptămâni

Date de identificare:

Unitatea de învățământ: .....

Clasa a VI-a ....

Județul .....

Grup-țintă:

- elevii clasei a VI-a ....
- părinții elevilor clasei a VI-a*
- cadrele didactice din Școala Gimnazială .... *

Nr. crt.	Activitățile proiectului	Resurse	Responsabil
1	Realizarea grupelor de elevi și repartizarea zonelor etnografice	Post-it, hartă, internet	Profesorul de educație socială
2	Stabilirea elementelor investigate în fiecare zonă geografică (<i>costumul popular specific, obiceiuri, tradiții, dans popular specific, elemente ale patrimoniului material imobil etc.</i>)	Internet, creioane, coli	Profesorul de educație socială, elevii clasei
3	Investigare/documentare, culegerea informațiilor	Cărți, manuale, internet, albume, muzee cu specific	Elevii clasei
4	Asamblarea informațiilor în scopul prezentării acestora în cadrul expoziției	Coli de flipchart, cartioane format A3, A2, creioane colorate, lipici etc.	Profesorul de educație socială, elevii clasei
5	Desfășurarea evenimentului: <i>Expoziția – Frumusețe în diversitate – Romania prin ochii noștri</i>	Sală de prezentare a expoziției	Profesorul de educație socială, elevii clasei

* dacă este cazul

** *Zona etnografică* – un perimetru în care există obiceiuri și tradiții specifice ale oamenilor locului, port tradițional, folclor personalizat.

*** *Specificul etnografic* – particularități privitoare la originea, evoluția, cultura, modul de viață ale oamenilor dintr-o anumită regiune a țării.

Scopul și utilitatea proiectului:

- investigarea zonelor etnografice** ale țării noastre;
- realizarea evenimentului cultural *Frumusețe în diversitate – România prin ochii noștri. Expoziție*;
- aprecierea specificului etnografic*** al diferitelor regiuni din țara noastră;
- cultivarea respectului față de diversitatea culturală.

Elemente de vizibilitate și de diseminare ale proiectului

- invitații pentru evenimentul cultural;
- flyere, postere, pliante;
- anunț pe website-ul școlii, pe pagina de Facebook/Instagram a unității de învățământ, în media locală sau națională.

Indicatori/criterii de evaluare	Termen de realizare	Observații
<ul style="list-style-type: none"> • Grupe formate conform unor criterii unitare, unanim acceptate • Zone etnografice distribuite fiecărei grupe 	20 min	Zonele etnografice ale României: Banat, Crișana, Maramureș, Bucovina, Moldova, Transilvania, Muntenia, Oltenia și Dobrogea.
Elemente investigate, inventariate și consemnate în fișa de documentare	25 min	Model fișă documentare Zona etnografică descrisă: ... / Descrierea costumului popular: ... / Obiceiuri identificate: ... / Tradiții: ... / Dansuri populare specifice: ... / Patrimoniul imobil: ... / Grupuri etnice: ... / Probleme cu care s-au confruntat grupurile etnice de-a lungul timpului ... / Identificarea unor soluții dezirabile ale problemelor identificate: ...
Fișa de documentare completată	1 săptămână	La această activitate pot colabora părinții, muzeografi, alte persoane-resursă.
Panouri de prezentare	1 săptămână	–
<ul style="list-style-type: none"> • Expoziție realizată • Invitați prezenți la eveniment • Consemnarea evenimentului în media locală/ website-ul școlii/ pagina de facebook/ instagram a școlii 	Data evenimentului, intervalul orar	La această activitate sunt invitați colegi de la alte clase, părinți, persoane reprezentative din comunitate.

Cum se realizează un proiect

Citește informațiile de la pagina 71 și vei afla care sunt etapele realizării unui proiect educațional intercultural. La pagina 72, este redat un model pentru fișa de proiect.

2

Ce voi fi capabil să fac?

- Să descriu principiile și valorile unei societăți interculturale;
- Să îmi argumentez punctele de vedere în legătură cu acceptarea și respectarea diversității;
- Să propun soluții pentru promovarea incluziunii sociale;
- Să respect drepturile celorlalți;
- Să identific abateri de la valorile și principiile unei societăți interculturale;
- Să manifest solidaritate în situații dificile;
- Să colaborez cu colegii mei.

- Acceptare
- Valorizare
- Toleranță
- Tratatment egal
- Solidaritate
- Incluziune socială
- Intoleranță
- Discriminare
- Rasism
- Xenofobie

Capitolul 2.

Principii și valori ale societății interculturale

STOP
BULLYING

2.4.

Abateri de la principiile
și valorile societății
interculturale

2.3.

Promovarea incluziunii sociale.
Solidaritate și dialog
intercultural

2.2.

Valorizarea diferențelor
culturale – tratamentul
egal al persoanelor

EGALITATE

2.1.

Principii și valori:
Dezvoltarea identității culturale –
Acceptare. Respect. Toleranță

Calendarul
evenimentelor culturale
Recapitulare
Evaluare
Proiect educațional
intercultural

2.1. Principii și valori: Dezvoltarea identității culturale – Acceptare. Respect. Toleranță

ȘTIU

Studiu de caz

Aakif are 12 ani și este din Nigeria. De curând, s-a mutat împreună cu familia lui în România. În prima zi de școală, Aakif s-a îmbrăcat în costum național românesc și a fost foarte încrezător că își va face prieteni noi. Contrastul dintre culoarea pielii sale și costumul popular a stârnit mai multe reacții în noua sa clasă. Au fost colegi care s-au mirat, dar cei mai mulți l-au salutat, zâmbind respectuos. A fost invitat să își aleagă un loc în bancă și întrebat care sunt materiile sale preferate, ce îi place să facă în timpul liber sau dacă vrea să se înscrie în echipa de fotbal a școlii. La sfârșitul orelor, Aakif a mărturisit doamnei diriginte că este optimist în legătură cu viitorul său în noua școală.

Grupați în echipe de câte 3-4 elevi, răspundeți la întrebările de mai jos:

- Care sunt opiniile voastre despre atitudinea lui Aakif și despre reacțiile colegilor lui la prima întâlnire cu el?
- Cum ați fi procedat voi în această situație? De ce?

VREAU SĂ ȘTIU

Valori personale. Valori ale societății interculturale.

Valorile personale sunt acele idei pe care le avem despre noi înșine și despre felul în care trăim, comunicăm și interacționăm cu ceilalți. Valorile ne guvernează viața. Sunt calități, fapte, lucruri în care credem, pe care le prețuim și care ne determină comportamentele și alegerile.

Valorile sociale sunt foarte importante în cadrul grupurilor și al comunităților, deoarece ele asigură înțelegerea, starea de bine și cooperarea membrilor, stabilitatea și ordinea.

Printre **valorile și principiile unei societăți interculturale** regăsim: dezvoltarea propriei identități culturale, acceptarea și respectul, toleranța.

Dezvoltarea identității culturale presupune cunoașterea propriei moșteniri culturale, a tradițiilor și a obiceiurilor specifice locului căruia simțim că îi aparținem, precum și perpetuarea și îmbogățirea acestora în contextul social intercultural actual.

Diversitatea culturală se referă la interacțiunea varietății modelelor culturale din cadrul unei comunități.

Acceptarea diversității este un act de acord în privința manifestării diferențelor dintre oamenii din culturi diferite.

Respectul reprezintă sentimentul de stimă, de recunoaștere și considerație față de altcineva, indiferent de locul din care provine, culoarea pielii, limba vorbită etc.

DICȚIONAR

a perpetua – a (se) transmite din generație în generație, din veac în veac, a (se) continua.

Toleranța este sentimentul de îngăduință reciprocă și este o condiție pentru menținerea unor relații de cooperare într-un grup de oameni diferiți. Toleranța presupune adaptarea la diversitatea culturală a societății actuale.

- ✓ Privește imaginile și spune care sunt valorile personale și sociale pe care le recunoști.

Fiecare dintre noi își dorește să fie **acceptat** așa cum este, indiferent de culoarea pielii, de gen, de religie sau de cultura din care provine. Avem nevoie de **respect** pentru ideile și comportamentele noastre, atâta timp cât ele nu încalcă drepturile semenilor noștri. Din **acceptare** și **respect** reciproc se naște **toleranța**, o valoare socială care ne garantează siguranța în comunitatea în care trăim.

AM ÎNVĂȚAT

1. Programul Capitală Europeană a Culturii a fost conceput pentru a sprijini bogăția și diversitatea culturală europeană și pentru conștientizarea istoriei și a valorilor europene comune. În anul 2021, orașul Timișoara a primit titlul de Capitală Europeană a Culturii, dar, având în vedere contextul pandemic, programul se desfășoară pe parcursul anului 2023.

Realizați o scurtă documentare având în vedere următoarele reperi:

- a) Ce comunități etnice trăiesc în orașul Timișoara?
- b) Ce evenimente culturale consideri că ar trebui incluse într-un astfel de program în scopul dezvoltării identității culturale și al promovării interculturalității?

2. Alege, din lista de mai jos, valorile sociale care contribuie la un mediu social intercultural. Argumentează alegerea ta.

succesul personal

respectul reciproc

competiția

toleranța

acceptarea diferențelor

bogăția

punctualitatea

2.2. Valorizarea diferențelor culturale – tratamentul egal al persoanelor

ȘTIU

- Formează o echipă alături de alți trei colegi. Imaginați-vă că fiecare dintre voi are o altă naționalitate (de exemplu: italian, german, francez, american, spaniol etc.).
- Realizați un desen comun care să ilustreze aspecte culturale ale naționalităților pe care le reprezentați.
- Expuneți lucrările la loc vizibil în sala de clasă.
- Fiecare echipă va răspunde întrebărilor „vizitatorilor” cu privire la acele aspecte ale diversității culturale pe care le-au valorizat în lucrările lor.

VREAU SĂ ȘTIU

Diferențele culturale sunt prezente atât în grupurile sociale mici – familie, echipa sportivă, grup de prieteni, clasa de elevi, cât și în comunitățile mai mari – sat, oraș, comunități online, națiuni.

Aceste diferențe se datorează atât originilor noastre – familia, locul din care provenim – cât și spațiului geografic și mediului în care am crescut, am fost educați și ne-am dezvoltat. Astfel, deși putem fi diferiți din punct de vedere al originilor noastre, putem avea multe lucruri în comun, fapt ce se poate datora creșterii și dezvoltării noastre în același mediu.

Oamenii interacționează permanent atât prin intermediul elementelor care îi aseamănă – limba comună, aceleași tradiții și obiceiuri, cât și prin prisma diferențelor dintre ei. Aceste interacțiuni ne oferă mai multe oportunități de cunoaștere precum și experiențe noi de învățare.

i Într-o societate interculturală, atitudini precum disponibilitatea de a ne observa, de a comunica deschis și de a colabora conduc la acțiuni de **recunoaștere și valorizare a diferențelor culturale**.

✓ Explorează site-ul manuale.edu.ro și găsește un manual de Educație socială pentru clasa a VI-a redactat în limba unei minorități naționale din țara noastră. Chiar dacă nu cunoști limba în care este scris manualul, spune ce observi?

i **Tratamentul egal al persoanelor** într-o comunitate interculturală presupune respectarea atât a drepturilor, cât și a diferențelor dintre membrii comunității respective.

Echipa națională a Franței, 2018,
Sursă foto: Kiril Venediktov/
Wikimedia Commons

Exercițiu

Câștigătoare a Campionatului Mondial de Fotbal în 2018, echipa națională a Franței avea în componența sa cincisprezece fotbaliști cu origini africane. Patru ani mai târziu, în 2022, Franța a obținut titlul de vicecampionă la Campionatul Mondial de Fotbal din Qatar.

- Considerați că diversitatea originilor jucătorilor a contribuit la succesul echipei naționale a Franței?
- Argumentați răspunsul vostru.

ȘTIAI CĂ...

În țara noastră există clase sau școli în care copiii învață în limba minorității naționale din care fac parte?

În sensul respectării acestui principiu, în anul 2008 a fost aprobat Proiectul privind predarea cursului de **Limbă, cultură și civilizație românească în unități de învățământ din state membre ale Uniunii Europene.**

Obiectivele proiectului sunt:

1. promovarea limbii, culturii și a civilizației românești și valorificarea identității culturale românești în context european;
2. facilitarea reintegrării elevilor în sistemul de învățământ românesc, în cazul revenirii în țară;
3. facilitarea integrării în țara de adopție.

AM ÎNVĂȚAT

1. Stabilește valoarea de adevăr a afirmațiilor:
  - a) Într-o societate interculturală, disponibilitatea de a se cunoaște reciproc poate conduce la valorizarea diferențelor culturale dintre membrii ei.
  - b) Oamenii interacționează doar prin prisma lucrurilor pe care le au în comun.
  - c) Diferențele culturale sunt prezente atât în grupuri sociale mici, cât și în comunități.
2. Clasa ta participă la un festival intercultural cu scopul valorizării diferențelor culturale din țara noastră. Împreună ați ales să vă înscrieți la secțiunea de creație pentru care pregătiți mai multe afișe de prezentare inspirate din cultura voastră. Lucrați pe echipe sau în diade.

Pentru elaborarea acestora puteți folosi:

- Imagini sau desene care să ilustreze tradiții, obiceiuri, elemente din patrimoniul material și imaterial al culturii voastre.
- Texte scurte care să descrie elementele culturale alese.
- Strofe din poezii sau cântece semnificative din cultura voastră.

Vanina-Mirela Constantin-Peța, profesor colaborator în Proiect, 2008-prezent

Activitate în proiect dedicată Zilei Culturii Naționale

2.3. Promovarea incluziunii sociale. Solidaritate și dialog intercultural

Sursă fotografii: proetnica.ro

ȘTIU

1. Analizați afișul de mai jos și spuneți ce minorități naționale din țara noastră participă la Festivalul ProEtnica.

2. Care considerați că este scopul organizării unui astfel de festival într-o comunitate interculturală?

VREAU SĂ ȘTIU

i **Incluziunea socială**, din perspectivă interculturală, constă în respectarea și promovarea drepturilor culturale ale tuturor minorităților naționale. Astfel, membrilor acestor minorități trebuie să li se ofere oportunitatea de a participa în mod relevant la viața comunității și de a se bucura de un tratament egal cu populația majoritară.

✓ **Priviți imaginile.** În echipe, discutați despre acțiunile pe care le ilustrează.

Deși oamenii sunt preocupați, în special, de propriile interese, valori, aspirații, acest fapt nu exclude grija pentru semenii lor care au nevoie de ajutor. O societate interculturală este un spațiu de manifestare a respectului reciproc și a solidarității interumane.

▶ **Solidaritatea** este un sentiment care îi determină pe oameni să își înțeleagă reciproc nevoile și să își ofere ajutorul

atunci când acesta este necesar. Din spiritul solidarității se nasc acțiunile de sprijin pentru oamenii care se află în situații dificile: refugiați din țări aflate în război, sinistrați în urma unor fenomene meteo extreme, persoane aflate în imposibilitatea de a munci etc. Solidaritatea se manifestă, însă, și în grupuri sociale precum familia, clasa de elevi, grupul de prieteni, echipa sportivă. Este suficient să fim atenți la cei care, din diferite motive, nu se pot ajuta singuri și, împreună, să găsim soluții pentru a ne manifesta concret solidaritatea.

JOC DE ROL

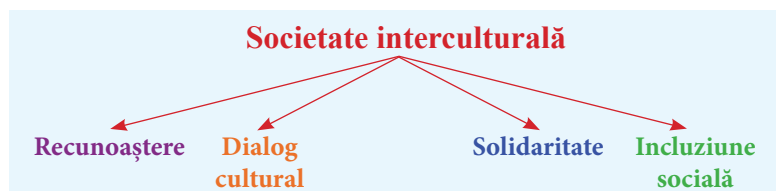
Personaje: Moștenirea culturală a românilor, Moștenirea culturală a romilor, Moștenirea culturală a maghiarilor, Moștenirea culturală a tătarilor, Moștenirea culturală a lipovenilor, Instagram, Muzeul Interculturalității.

În echipe formate din 6-7 copii, imaginați-vă un dialog între personajele enumerate mai sus, pe tema păstrării și promovării incluziunii sociale într-o comunitate interculturală.

i **Promovarea incluziunii sociale** este o condiție pentru cunoașterea și păstrarea identității naționale a fiecărei comunități. În România trăiesc, alături de comunitatea românească, diferite **comunități etnice**, cu tradiții culturale, lingvistice și religioase specifice. Atât românii, ca populație majoritară, cât și celelalte minorități naționale (maghiari, romi, ucraineni, lipoveni, germani, turci, tătari etc.) se manifestă în spiritul păstrării propriilor tradiții prin intermediul unor organizații neguvernamentale cu specific cultural, al liderilor comunităților, al administrațiilor publice (primării, consilii locale), al școlilor și al bisericilor.

i La baza acestor acțiuni stă **dialogul intercultural** care are loc atunci când oamenii din grupuri culturale diferite discută conștienți de diferențele dintre ei, respectându-și punctele de vedere.

▶ Dialogul intercultural conduce la consolidarea societăților interculturale.

AM ÎNVĂȚAT

1. Care crezi că sunt principiile și valorile unei societăți interculturale care stau la baza proiectului ProEtnica? În formularea răspunsului, ai în vedere obiectivele organizatorilor enumerate mai jos.

Obiectivul general al proiectului ProEtnica este de a contribui la consolidarea păcii interetnice într-o societate democratică, promovând dialogul intercultural și interacțiunea artistică pe plan european. Obiectivul general al proiectului este atins prin următoarele obiective specifice de protecție a minorităților naționale:

1. ProEtnica oferă minorităților naționale ale României o Agora pentru exprimarea, păstrarea și dezvoltarea identităților etnoculturale într-un context european.

2. ProEtnica promovează dialogul intercultural și interacțiunea artistică pe plan european prin organizarea unui festival intercultural de 5 zile cu 600 de participanți și 15 000 de vizitatori.

3. ProEtnica promovează România drept stat-model pe plan european în ceea ce privește protecția minorităților naționale.

2.4. Abateri de la principiile și valorile societății interculturale

ȘTIU

1. Privește imaginile și identifică **principiile și valorile** societății interculturale care se încalcă în acțiunile ilustrate.
2. Formulează un punct de vedere personal în legătură cu cele două afirmații de mai jos:

- *Putem să iubim ceea ce suntem fără să urâm ceea ce nu suntem.*
- *Avem religii diferite, culori ale pielii diferite, vorbim limbi diferite, dar toți aparținem rasei umane.*

(Kofi Annan – Fost Secretar General al Națiunilor Unite)

VREAU SĂ ȘTIU

Încă din cele mai vechi timpuri oamenii au manifestat față de semenii lor atât acceptare, respect și toleranță, cât și acțiuni de discriminare. Credința că apartenența la un anumit grup etnic ne face superiori față de membrii altor grupuri etnice este cauza pentru care, nu de puține ori în istorie, oamenii au devenit victime și au fost nevoiți să lupte pentru drepturile lor.

Intoleranța față de cei diferiți se naște din lipsă de comunicare și din prejudecata că ceea ce nu ne este cunoscut este amenințător.

Forme de intoleranță

Discriminarea este o acțiune care presupune un tratament diferit, nedrept față de alte persoane, din cauza apartenenței lor la un anumit grup etnic.

Comportamente discriminatorii:

- ✓ Excludere
- ✓ Marginalizare
- ✓ Respingere
- ✓ Bullying

O formă a discriminării o constituie **segregarea**, care constă în separarea oamenilor după criteriile rasiale.

Rasismul reprezintă acele atitudini și comportamente negative care au la bază convingerea că rasele umane pot fi clasificate în inferioare sau superioare în funcție de caracteristicile fizice ale oamenilor.

Rasismul a condus la adevărate atrocități în istoria omenirii, de la exterminarea evreilor și a romilor în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, până la persecuții inimaginabile îndurate de persoanele de culoare în America de Nord sau în Africa de Sud și nu numai.

 Xenofobia este frica sau ura față de străini și de necunoscut. Aceasta nu se referă numai la respingerea unei etnii, unei culturi sau a unei religii diferite, dar și la frica față de oameni necunoscuți, față de idei și de concepții necunoscute.

Studiu de caz

Numele meu este Albert, am 13 ani și sunt de etnie romă. Primii ani din viață i-am petrecut în casa bunicii alături de cei trei frați mai mari, într-o localitate de lângă București. Locuim într-o comunitate de romi, având mulți prieteni. Părinții mei erau nomazi, de meserie tâmplari. Lucrau oriunde era nevoie de ei, așa că, până la vârsta de 10 ani, doar ne vizitau ori de câte ori puteau. Când am început clasa a V-a, părinții mei au hotărât să locuim toți în București și astfel am început o viață nouă. La școala la care am mers, în clasa mea, nu era niciun copil de etnie romă, dar asta nu m-a făcut să mă simt foarte diferit, până când...

– *Băi, întoarce-te de unde ai venit! Ne strici aerul!*

– *Uite-ți tovarășii pe gard!*

La început m-am simțit rușinat și singur. Nimănui nu părea să-i pese, iar mie mi-era foarte greu să vorbesc despre ce mi se întâmpla. Jignirile și marginalizarea au continuat în diferite situații: când se formau echipe de lucru, când trebuia să mergem în excursie sau, pur și simplu, în pauze, pe terenul de sport sau în timpul orelor. Eram din ce în ce mai trist și hotărât să mă întorc în satul bunicii.

Într-o zi, David, unul dintre băieții cei mai populari și respectați din clasa noastră, a povestit la ora de dirigenție, ce mi se întâmpla. Doamna dirigintă i-a rugat pe toți colegii care se simt solidari cu mine să mi se alăture, apropiindu-se de banca mea. Primul a fost David. Alături de el au venit unsprezece colegi. Am fost rugat să povestesc cum mă simt când sunt etichetat și exclus. Apoi mi s-au mai alăturat cinci colegi. Până la sfârșitul orei am primit scuze de la colegii care mă jigneau și asigurări că lucrurile se vor schimba, iar lucrurile chiar s-au schimbat... în bine.

- Care sunt formele de intoleranță care se desprind din povestea lui Albert?
- Care pot fi cauzele lipsei de solidaritate, în acest caz, până la intervenția lui David?
- Cum se simțea Albert atunci când era discriminat?
- Care au fost beneficiile manifestării solidarității, în situația lui Albert, pentru întreaga clasă?

AM ÎNVĂȚAT

1. Redactează un text de 7-10 rânduri, în care să relatezi o experiență imaginară, pornind de la ideea că, pentru o zi, mergi la o școală dintr-o comunitate care aparține unei culturi diferite.
2. Dă exemple de comportamente de discriminare întâlnite de tine și de manifestări solidare care pot reduce efectele acestora.

La 1 martie 2007 s-a înființat Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, cu sediul în Viena.

Agenția consiliază instituțiile Uniunii Europene și guvernele naționale asupra drepturilor fundamentale, în special în următoarele domenii:

- discriminare
- acces la justiție
- rasism/xenofobie
- protecția datelor personale
- drepturile victimelor
- drepturile copiilor.

ȘTIAI CĂ...

Pe 22 noiembrie 2019 a intrat în vigoare Legea nr. 221/2019. Aceasta reglementează juridic, pentru prima dată în România, fenomenul sociologic prezent în școli cunoscut drept „bullying”. Normele de aplicare ale acestei legi prevăd sancțiuni clare pentru comportamentele specifice marginalizării, etichetării, umilirii.

Lipsa de solidaritate cu cei aflați în situații de discriminare are efecte precum: excluderea sau izolarea.

Cauzele lipsei de solidaritate pot fi: indiferența, convingerea că nu putem contribui la rezolvarea problemei celui aflat în dificultate, frica, dar și sentimentele specifice discriminării, rasismului sau xenofobiei, pe care le simțim, dar nu le exprimăm.

Calendarul evenimentelor culturale

- 📅 **30 ianuarie - Ziua Internațională a Nonviolenței în Școală** – a fost creată în 1964 de poetul spaniol Llorenzo Vidal Vidal, în spiritul toleranței, armoniei, nonviolenței, a respectului pentru drepturile omului, militând pentru o educație permanentă în acest sens. Poetul a fost inspirat de personalitatea indianului Mahatma Gandhi (n. 2 octombrie 1869 – d. 30 ianuarie 1948), un simbol al nonviolenței și un renumit apărător al drepturilor civile.
- 📅 **21 martie - Ziua Internațională pentru Eliminarea Discriminării Rasiale** – a fost stabilită prin rezoluție ONU în 1966, având drept obiectiv determinarea comunității internaționale de a acționa pentru eliminarea discriminării rasiale.
- 📅 **8 aprilie - Ziua Internațională a Romilor** – inițiative internaționale privind această zi au apărut încă din anul 1971. În România ziua este marcată începând din 1990 și celebrează recunoașterea culturii, a istoriei și a drepturilor romilor din toată lumea, dar totodată face referire și la discriminarea cu care continuă să se confrunte comunitățile de romi de pretutindeni.

INVESTIGAȚIE

Alege unul dintre evenimentele culturale din calendarul de mai sus și realizează împreună cu trei colegi o investigație, urmând etapele de mai jos:

- ✓ Identificați mijloacele de informare care vă ajută să înțelegeți specificul evenimentului cultural ales. Exemplu: site-uri, cărți, reviste.
- ✓ Colectați datele necesare pentru demersul vostru.
- ✓ Folosiți un organizator grafic, precum cel din modelul de mai jos, pentru gruparea datelor colectate.

Evenimentul	Scopul evenimentului	Activități specifice evenimentului	Concluzii

- Marcați evenimentul cultural ales printr-o activitate desfășurată la nivelul clasei sau al școlii.

Recapitulare

Principii și valori ale societății interculturale

Abateri de la principiile și valorile societății interculturale

FORME DE INTOLERANȚĂ		
DISCRIMINAREA	RASISMUL	XENOFOBIA
tratamentul diferit și nedrept față de alte persoane	atitudini și comportamente negative care au la bază convingerea că rasele umane pot fi clasificate în inferioare sau superioare, în funcție de caracteristicile fizice ale oamenilor	frica sau ura față de străini și de necunoscut

Evaluare

1. Transcrie și completează enunțurile.
  - a) Dezvoltarea identității culturale presupune cunoașterea _____ specifice locului căruia simțim că îi aparținem.
  - b) Varietatea de culturi dintr-o comunitate se referă la _____.
  - c) Acordul în privința manifestării diferențelor dintre oameni din culturi diferite reprezintă _____.
  - d) Respectarea drepturilor și a diferențelor dintre membrii unei comunități se exprimă prin _____.

2. Dă exemple de patru grupuri sociale în care se poate manifesta solidaritatea.

3. Asociază, pe caiet, noțiunile din prima coloană cu cele din a doua coloană.

Dezvoltarea identității culturale	Respectarea punctelor de vedere diferite
Tratamentul egal al persoanelor	Valoare socială
Dialog intercultural	Discriminare
Bullying	Incluziune socială

4. Transcrie și încercuiește variantele corecte:
  - a) Marginalizarea este un comportament discriminatoriu.
  - b) Rasismul are la bază convingerea că toate rasele sunt egale.
  - c) Respingerea celor diferiți ne protejează de pericole.
  - d) Xenofobia este frica sau ura față de străini și de necunoscut.

5. Găsește două argumente în sprijinul acceptării diversității culturale.

Barem de notare și evaluare/autoevaluare

1. 0,5 puncte pentru fiecare enunț completat corect	0,5p × 4 = 2 puncte
2. 0,5 puncte pentru fiecare asociere corectă	0,5p × 4 = 2 puncte
3. 0,5 puncte pentru fiecare alegere corectă	0,5p × 2 = 1 punct
4. 0,5 puncte pentru fiecare modalitate corectă	0,5p × 4 = 2 puncte
5. 1 punct pentru fiecare argument	1p × 2 = 2 puncte
Se acordă 1 punct din oficiu.	
TOTAL: 10 puncte	

Transcrie pe o coală *Fișa de observare a comportamentului* de la pagina 73. Completează, apreciind cu sinceritate activitatea ta pe parcursul acestui capitol. Compară răspunsurile tale cu cele ale profesorului tău. Atașează fișa la portofoliul tău de învățare.

Proiect educațional intercultural

Titlu: *O călătorie interculturală* (Campanie de sensibilizare și conștientizare în privința problemelor minorităților defavorizate)

Perioada de desfășurare: 4 săptămâni

Date de identificare:

Unitatea de învățământ: .....

Clasa a VI-a ....

Județul .....

Grup-țintă:

- elevii clasei a VI-a ....

Începând din 1985, programul *Capitală Europeană a Culturii* stimulează dezvoltarea culturală, socială și economică a orașelor europene. În 2023, alături de Timișoara (România), sunt capitale europene ale culturii: Veszprém (Ungaria) și Eleusina (Grecia).

Nr. crt.	Activitățile proiectului	Resurse	Responsabil	Indicatori/criterii de evaluare
1	Realizarea grupelor de elevi și alegerea orașului <i>Capitală Europeană a Culturii</i>	Bilete, internet	Profesorul de educație socială, elevii clasei	<ul style="list-style-type: none"> • Grupe formate • Orașe alese de fiecare grupă
2	Documentarea despre orașul alocat	Internet, reviste etc.	Profesorul de educație socială, elevii clasei	Fișe de documentare completate
3	Realizarea filmului de prezentare a orașului	Calculator, internet	Profesorul de educație socială, elevii clasei	<ul style="list-style-type: none"> • Încadrarea în temă • Încadrarea în timp
4	Prezentarea filmelor realizate	Calculator, tablă smart, videoproiector etc.	Elevii clasei	<ul style="list-style-type: none"> • Coerența descrierii orașului alocat • Respectarea structurii prezentării • Originalitatea și creativitatea • Implicarea tuturor membrilor echipei în realizarea filmului de prezentare
5	De la <i>Capitală Europeană a Culturii</i> la școală incluzivă și comunitate interculturală	Calculator, tablă smart, videoproiector, creioane colorate, coli A4 etc.	Elevii clasei, profesorul de educație socială	Realizarea evenimentului specific minorității etnice prezente în școală

Scopul și utilitatea proiectului:

- identificarea unor orașe care au beneficiat de titlul de *Capitală Europeană a Culturii*;
- realizarea prezentării video *Oraș cultural european*;
- identificarea modalităților prin care orașele care au beneficiat de titlul de Capitală Europeană a Culturii au promovat participarea civică a minorităților sau a imigranților;
- propunerea unor strategii de rezolvare a problemelor privind incluziunea socială și manifestarea solidarității sociale, la nivelul școlii și al comunității locale.

Elemente de vizibilitate și de diseminare ale proiectului

- încărcarea prezentărilor pe paginile de Facebook/Instagram ale unității de învățământ, distribuirea filmelor realizate către elevii altor clase din alte localități la care se predă disciplina Educație Socială.
- înregistrarea și difuzarea campaniei realizate în mass-media locală

Termen de realizare	Observații
15 minute	Grupele și orașele vor fi alocate prin tragere la sorți. O grupă va fi formată din maximum 3 elevi.
1 oră	La pagina 74 găsești modelul de fișă de documentare necesar acestui proiect.
2 săptămâni	Filmul de prezentare nu va avea o durată mai mare de 5 minute. Filmul de prezentare va fi realizat sub formă de PPT sau în orice aplicație video recomandată de profesorul de la clasă.
2 ore	Filmele de prezentare vor fi evaluate atât de către colegi, cât și de profesorul de educație socială în funcție de indicatorii/criteriile de evaluare menționate în rubrica din cadrul proiectului. Puteți alege metode inedite de a oferi feedback.
2 săptămâni	Fiecare minoritate etnică existentă în școală poate realiza: un moment artistic, o prezentare de costume tradiționale, obiecte specifice unor meșteșuguri tradiționale, un târg gastronomic, activități care să ilustreze diversitatea etc. Vor fi invitate personalități locale aparținând unor minorități etnice și alți reprezentanți ai comunității.

Cum se realizează un proiect

Citește informațiile de la pagina 71 și vei afla care sunt etapele realizării unui proiect educațional intercultural. La pagina 72, este redat un model pentru fișa de proiect.

3

Ce voi fi capabil să fac?

- Să identific trăsături ale persoanei în societatea interculturală;
- Să dezvolt abilități de comunicare și relaționare;
- Să descriu bariere ale comunicării interculturale;
- Să respect principiile și regulile de comunicare interculturală;
- Să descopăr modalități de eliminare a barierelor relaționale și comunicaționale;
- Să manifest interes pentru lucrul în echipă.

Termeni-cheie

- Flexibilitate
- Cooperare
- Stereotipuri
- Prejudecăți
- Comunicare interculturală

Capitolul 3.

Persoana în societatea interculturală

3.4.
Reguli și principii
pentru facilitarea
comunicării interculturale

3.3.
Bariere ale comunicării
interculturale –
Stereotipuri
și prejudecăți

3.2.
Comunicarea interculturală
3.2.2. Specificul comunicării
interculturale (2)

3.2.
Comunicarea interculturală
3.2.1. Specificul comunicării
interculturale (1)

3.1.
Trăsături ale persoanei
în societatea interculturală

Calendarul
evenimentelor culturale
Recapitulare
Evaluare
Proiect educațional
intercultural

3.1. Trăsături ale persoanei în societatea interculturală

ȘTIU

Fiecăruia dintre noi i se pare firesc că s-a născut într-o anumită țară, că vorbește o anumită limbă, că respectă anumite tradiții și obiceiuri etc. În același timp, este important să înțelegem că fiecare dintre noi, la nivel individual, este o persoană care nu trăiește precum o insulă izolată. Fiecare dintre noi seamănă mai degrabă cu o intersecție de drumuri pe care călătoresc, în mod egal, istoria personală și istoriile altor oameni.

LUCREAZĂ ÎN ECHIPĂ

Împreună cu colegii tăi, organizați-vă în grupuri de lucru de 4-5 elevi. Identificați, mai întâi individual, minimum cinci trăsături pe care le considerați reprezentative pentru propria voastră identitate (de exemplu: generos, comunicativ, sincer etc.), după care alcătuiți o listă cu trăsăturile comune pe le-ați surprins în cadrul grupului vostru de lucru. Prezentați celorlalți colegi trăsăturile comune identificate la nivelul grupului.

- ✓ Câte trăsături comune ați identificat în grupul vostru? Dar la nivelul clasei?
- ✓ Explicați existența acestor asemănări.

VREAU SĂ ȘTIU

Fiecare are o identitate proprie și, în același timp, contribuie la construirea identității colective, integrate în identitatea culturală. Aceasta se naște din sentimentul de apartenență la un grup/comunitate/societate.

Noi, oamenii, avem o **curiozitate** naturală. Ca urmare a acestui fapt, încercăm în permanență să înțelegem cum este posibil să trăim împreună, chiar dacă provenim din societăți care au culturi diferite. **Diferit, însă, nu înseamnă opus!**

Așadar, înțelegem că **acceptarea diferențelor, toleranța, comunicarea, cooperarea, sensibilitatea, solidaritatea, manifestarea flexibilității gândirii, deschiderea către ceilalți, respectul pentru valorile, tradițiile ori credințele celui alt** ne aduc doar beneficii cu privire la cunoașterea lumii în care trăim cu toții. Într-o societate interculturală, aceste **trăsături** sunt **esențiale** pentru o **conviețuire în armonie**.

Să conviețuim în ARMONIE!

Exercițiu

Lucrați în diade. Alegeți trei dintre trăsăturile prezentate în **figura 1** și ilustrați modul în care acestea pot ajuta în procesul de cunoaștere și de înțelegere a persoanelor care aparțin altor culturi. Puteți apela la experiențele personale, la experiențele unor personaje din cărți/filme sau la experiențe relatate de alte persoane.

- Prezentați colegilor rezultatele activității voastre.
- Formulați un enunț care să reunească concluziile.

Cultura căreia îi aparținem influențează modul în care ne raportăm la alte persoane, fapte, evenimente.

Pentru a înțelege mai bine această observație, au fost realizate o serie de experimente sociale.

În cadrul unui astfel de experiment au fost selectați câte 180 de copii cu vârste între 5 și 13 ani din SUA și din India.

✓ În casele 1-3 poți observa modul în care acești copii au receptat semnificația acțiunilor care le-au fost prezentate.

Trăsăturile persoanei în societatea interculturală:

- ✓ Acceptarea diferențelor
- ✓ Comunicare
- ✓ Curiozitate
- ✓ Cooperare
- ✓ Solidaritate
- ✓ Toleranță
- ✓ Respect pentru valorile, tradițiile ori credințele celuilalt
- ✓ Sensibilitate
- ✓ Flexibilitatea gândirii
- ✓ Deschidere către ceilalți

Figura 1

1

Fapte care atât indienilor, cât și americanilor li s-au părut greșite:

- ✓ În timp ce se plimba, un bărbat a văzut un câine dormind pe drum. S-a dus la el și l-a lovit.
- ✓ Un tată i-a spus fiului său: „Dacă treci examenul cu bine, o să-ți cumpăr un stilou.” Fiul a luat examenul cu bine, însă tatăl său nu i-a dat nimic.

2

Fapte care li s-au părut greșite americanilor, dar pe care indienii le-au considerat acceptabile:

- ✓ O tânără femeie căsătorită a mers singură la cinematograful, fără să-și informeze soțul despre acest lucru. Când s-a întors acasă, soțul i-a spus: „Dacă mai faci așa ceva, te voi pedepsi.” Ea a făcut-o din nou; el a pedepsit-o. (analizați fapta soțului)
- ✓ Un bărbat avea un fiu și o fiică, ambii căsătoriți. După moartea tatălui, fiul a pus stăpânire pe cea mai mare parte a averii. Fiica s-a ales doar cu o mică parte. (analizați fapta fiului)

3

Fapte care indienilor li s-au părut greșite, dar pe care americanii le-au considerat acceptabile:

- ✓ Într-o familie, fiul de 25 de ani se adresează tatălui său folosindu-i numele mic.
- ✓ O femeie a gătit și a vrut să ia masa împreună cu soțul și cu fratele mai mare al acestuia. Apoi a mâncat împreună cu ei.

(adaptare după Jonathan Haidt – *Mintea moralistă*, Editura Humanitas, 2016)

Acceptarea diversității culturale dovedește sensibilitate față de ceilalți oameni și este trăsătura minților deschise, pregătite pentru cunoaștere.

Exercițiu

Analizează cu atenție fiecare dintre faptele prezentate la pagina 51 și argumentează-ți punctul de vedere cu privire la diferențele dintre opiniile copiilor indieni și americani.

- Care crezi că este cauza acestor diferențe?
- Care este opinia ta cu privire la faptele prezentate?
- Crezi că ești mai aproape de opinia copiilor din India sau de a celor din SUA? Argumentează!

Înțelegerea este primul pas spre acceptare și doar cu acceptare poate exista redresare.

(J.K. Rowling)

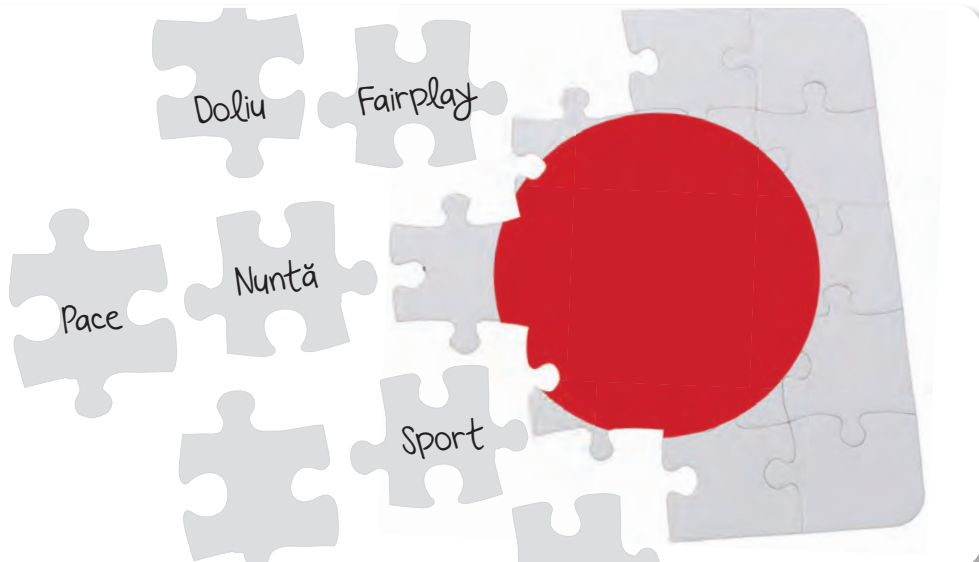
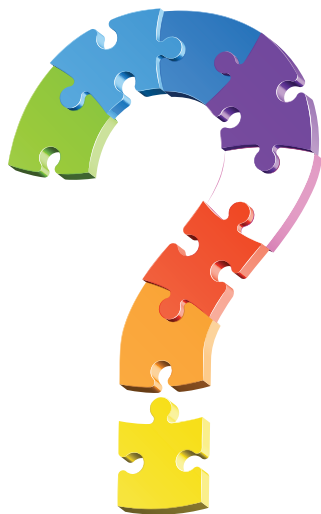

AM ÎNVĂȚAT

1. Redactează un text de 10-15 rânduri în care să relatezi o experiență personală, referindu-te la interacțiunea cu o persoană dintr-o altă țară sau dintr-o altă regiune a țării ori dintr-o minoritate etnică. Care dintre trăsăturile specifice persoanei din societatea interculturală te-au ajutat să înțelegi specificul culturii celuilalt?
2. Uneori te îmbraci cu articole vestimentare de culoare albă. Ți place această culoare. Imaginează-ți că ești în Japonia. În România, probabil, aproape nimeni nu va privi cu nedumerire culoarea albă a hainelor tale.

- ✓ Cum crezi că te vor privi japonezii, fiind îmbrăcat/ă cu o vestimentație de culoare albă?
- ✓ Care este semnificația culorii albe pentru japonezi?
- ✓ Pentru români sau pentru europeni, culoarea albă are o altă semnificație? Care?
- ✓ Mai poți să identifici și alte situații de acest tip printre culturile lumii? Exemplifică!

3.2. Comunicarea interculturală

3.2.1. Specificul comunicării interculturale (1)

ȘTIU

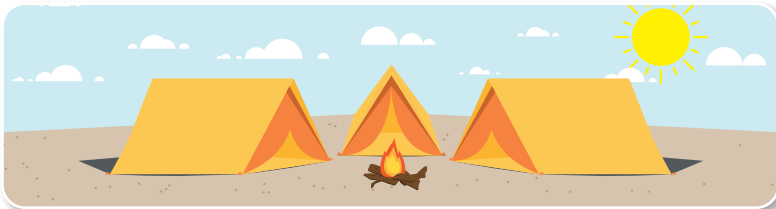
Oamenii sunt ființe sociale și, în consecință, una dintre caracteristicile cele mai importante care îi definesc o reprezintă comunicarea. Comunicarea se realizează atât între oameni care aparțin aceluiași grup sau comunități, cât și între oameni care aparțin unor grupuri diferite din punct de vedere etnic și cultural. Comunicarea dintre oamenii aparținând unor culturi diferite conduce la comunicarea dintre acele culturi.

i Comunicarea interculturală are loc atât între persoane, cât și între grupuri sau comunități largi de oameni. De exemplu, comunicarea interculturală stă la baza construcției relațiilor dintre state, dintre națiuni, dintre minorități și majorități.

Exercițiu

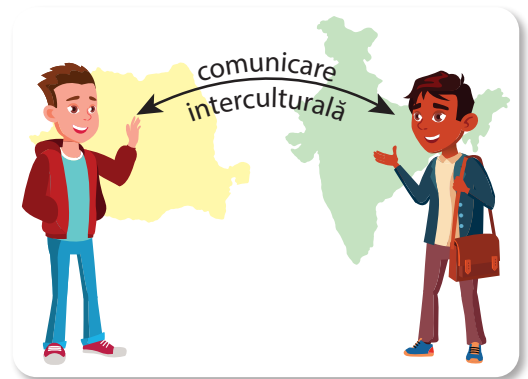
Imaginați-vă că sunteți într-o tabără internațională în Grecia. Veți petrece șapte zile împreună cu copii din alte cinci țări: Grecia, Germania, Polonia, Italia, Filipine. Având în vedere faptul că veți realiza diverse activități împreună, considerați că este necesar să vă cunoașteți înainte.

- Ce întrebări le veți adresa celorlalți?
- În ce limbă veți comunica?
- Care vor fi lucrurile pe care le veți comunica despre voi și despre cultura din care proveniți, astfel încât să-i ajutați să vă cunoască?
- La întoarcerea din tabără, care considerați că vor fi beneficiile acestei experiențe?

ȘTAI CĂ...

Populația filipineză *Agta* prețuiește atât de mult poveștile, încât cei care au talent de povestitori, beneficiază de admirația întregii comunități, fiind tratați cu mult respect de către ceilalți membri?

VREAU SĂ ȘTIU

Efortul de cunoaștere nu este întotdeauna simplu, întrucât presupune **înțelegerea diferențelor** dintre noi, **curiozitatea**, **acceptarea unui mod de a fi diferit** de ceea ce suntem obișnuiți să vedem în mod cotidian.

Comunicarea interculturală ne oferă „trusa cu unelte” necesare:

- ✓ înțelegerii celuilalt;
- ✓ acceptării diversității culturilor și a identității fiecăruia dintre noi;
- ✓ creșterii toleranței față de diferențele dintre oameni;
- ✓ dezvoltării spiritului critic în selectarea informațiilor despre oameni și despre obiceiurile și tradițiile acestora.

Comunicarea interculturală presupune:

- ✓ conștientizarea propriei identități culturale și a diversității din lumea care ne înconjoară;
- ✓ adaptare la diferențele culturale;
- ✓ creșterea sensibilității interculturale;
- ✓ valorificarea perspectivelor multiple;
- ✓ abilitatea de a se comporta adecvat într-un context cultural străin.

AM ÎNVĂȚAT

1. Citește cu atenție enunțurile de mai jos. Transformă-le în enunțuri care să faciliteze comunicarea interculturală, ca în exemplul:
  - a) Lumea nu este mai mare și mai diversă decât ceea ce am văzut eu.
  - a) **Lumea este mai mare și mai _____.**
  - b) Toți oamenii trebuie să fie asemănători cu cei pe care îi cunosc eu.
  - c) Oamenii care nu vorbesc aceeași limbă ca și mine ar trebui ocoliți.
  - d) Oamenii care nu au aceeași naționalitate ca și mine nu sunt de încredere.
  - e) Culoarea pielii unei persoane mă poate face să devin bănuitor.
  - f) Nu pot avea încredere în oamenii care nu au aceeași religie ca mine.
2. Citiți enunțurile următoare. Selectați-l pe cel care constituie o barieră în comunicarea interculturală și argumentați în 5-6 rânduri alegerea făcută.
  - a) *Comunicarea interculturală are la bază respectul față de celălalt, dreptul la identitate culturală.*
  - b) *Când comunicăm cu o persoană din altă cultură, dar nu numai, nu este necesar să fim atenți la impactul cuvintelor pe care le folosim.*
3. Realizați un desen/colaj de imagini sugestive care să ilustreze comunicarea interculturală.
 Adaugă desenul/colajul tău la **portofoliu**.

3.2.2. Specificul comunicării interculturale (2)

ȘTIU

Studiu de caz

Imaginează-ți că peste 15 ani vei lucra într-o firmă multinațională. Acum, echipa din care faci parte are patru membri. Toți sunteți cetățeni români. Ați fost informați că peste două zile vor veni patru noi colegi care se alătură echipei voastre. Aceștia provin din Maroc, India, Spania și din China.

Formează o echipă împreună cu alți trei colegi și răspundeți la următoarele întrebări, consemnând răspunsurile pe o coală de hârtie:

- ✓ Ce întrebări vă vin în minte când aflați vestea?
- ✓ Vă surprinde faptul că aceștia provin din țări diferite?
- ✓ Sunteți bucuroși sau neliniștiți că în echipa voastră va exista un grad mare de diversitate? Argumentați!
- ✓ Ce știți despre aceste naționalități? De unde ați aflat informațiile? (experiența directă, povestirile altora, filme, cărți)
- ✓ Ce ați vrea să știți despre aceste țări și despre culturile lor? Ce puteți face pentru a afla mai multe informații?

Investigați!

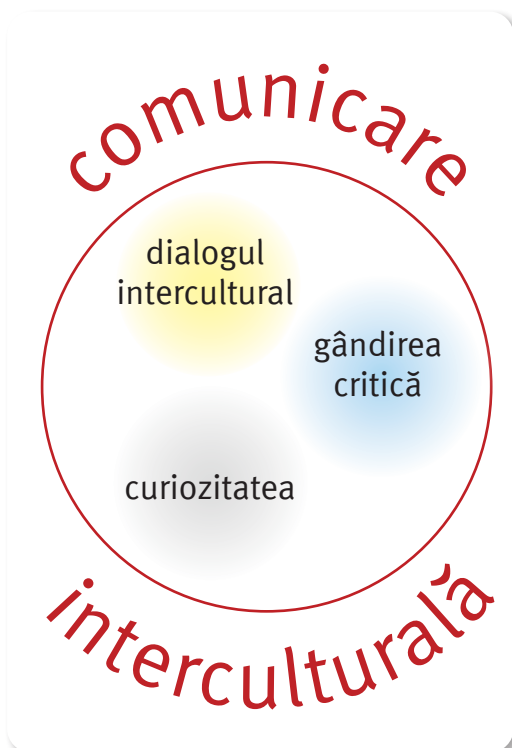
Căutați pe internet informații despre caracteristicile culturale ale acestora. Puteți organiza informațiile obținute într-un tabel asemănător tabelului prezentat mai jos.

Prezentați-le colegilor rezultatele activității echipei voastre! Expuneți concluziile la care ați ajuns.

	România 	Maroc	India	Spania	China
Sursa informației					
Tradiții și obiceiuri					
Limba vorbită/dialecte					
Religie					

Investigația reprezintă o metodă de lucru care presupune căutarea de informații pe o temă dată. Ea poate fi realizată individual sau în grup, într-o unitate de timp dată.

VREAU SĂ ȘTIU

Importanța cunoașterii specificului cultural al altor popoare:

- ✓ facilitează comunicarea și înțelegerea între membrii unor grupuri/comunități din culturi diferite.
- ✓ ne ajută să anticipăm anumite comportamente ale celorlalți în funcție de cultura din care provin.
- ✓ crește toleranța, acceptarea diversității, armonia în relații.
- ✓ crește productivitatea generală a grupului multicultural.

i Comunicarea interculturală promovează **gândirea critică**, **dorința de cunoaștere** și **dialogul** ca **principii** care pot conduce la înțelegerea și acceptarea diversității modurilor în care oamenii trăiesc.

i Societatea interculturală nu promovează distincții de tipul cultură bună/rea, cultură superioară/inferioară, întrucât toate culturile fac parte din bogăția patrimoniului universal.

AM ÎNVĂȚAT

1. Stabilește valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri:
  - a) Dialogul nu este un principiu al comunicării interculturale. A / F
  - b) Gândirea critică este esențială în comunicarea interculturală. A / F
  - c) Cunoașterea specificului cultural al altor oameni crește toleranța în relațiile dintre aceștia. A / F
  - d) Unele culturi sunt mai bune decât altele. A / F
2. Redactați un text de cinci rânduri în care să vă exprimați opinia cu privire la enunțul următor, în contextul unei societăți interculturale:

Fără toleranță, lumea noastră se transformă într-un iad.

(Friedrich Durrenmatt)

3.3. Bariere ale comunicării interculturale - Stereotipuri și prejudecăți

ȘTIU

Lucrând în diade, enumerați câteva caracteristici ale unor persoane care provin din: America, China, Africa.

- ✓ Prezența-le colegilor. Ce observați?
- ✓ De ce le-ați caracterizat în acest mod? De unde/de la cine ați obținut aceste informații?
- ✓ Dacă ați avea în fața voastră acum trei persoane provenind din cele trei zone, în ce măsură credeți că „portretele realizate de voi” li s-ar potrivi? Cum explicați?
- ✓ Formulați o concluzie pe baza analizei acestui exercițiu!

VREAU SĂ ȘTIU

- ✓ Amintiți-vă ceea ce ați aflat în clasa a V-a despre stereotipuri și prejudecăți!

Studiu de caz

Profesorul-diriginte intră în clasă și ne anunță că de săptămâna viitoare vom avea doi colegi noi, înscriși ca audienți. Unul este ucrainean, celălalt este sirian. Imediat se instalează neliniștea în clasă. Aproape poți auzi frământările colegilor:

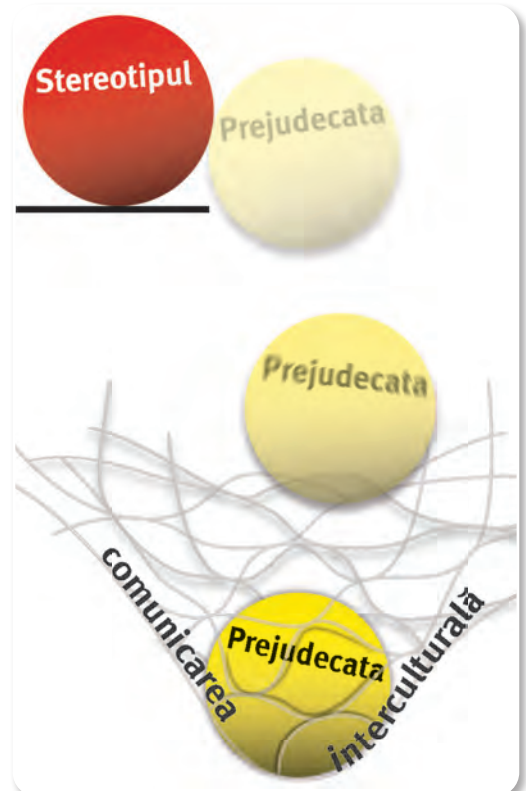
Cu cine vor sta în bancă? Nu cu mine! Nici cu mine! Să-i punem împreună! Să avem grijă, pot fi periculoși! Vă dați seama cât de greu le este? Să îi ajutăm! Refugiații creează probleme pe unde merg, spunea cineva la TV! Oare în ce limbă vom vorbi cu ei? E clar că nu știu românește! Mama are la serviciu un coleg sirian, zice că e foarte deștept și glumeț! Vă dați seama prin ce au trecut în țara lor dacă au fost forțați să plece? Cred că sunt săraci! Oare au unde să locuiască? Oare cum erau înainte să plece din țara lor?

- ✓ Selectați comentariile care au la bază stereotipuri și care pot împiedica integrarea celor doi noi copii în clasă.
- ✓ Selectați comentariile care exprimă o atitudine de înțelegere față de cei doi copii.
- ✓ Ce șanse au cei doi copii să fie bine primiți în acest colectiv de elevi? Argumentați.
- Care credeți că pot fi beneficiile integrării celor doi noi colegi atât pentru ei, cât și pentru întreaga clasă?

Stereotipurile sunt convingeri generalizate, simplificate excesiv sau exagerate despre un grup de oameni. Ele devin filtre prin care vom avea o cunoaștere deformată a realității.

Prejudecățile sunt **atitudini negative** de respingere a unei persoane/a unui grup, bazate pe stereotipul prin care îi privim.

Exprimă-ți opinia

În perechi de câte doi elevi, citiți enunțurile de mai jos și exprimați-vă opinia argumentată față de stereotipurile culturale enumerate.

- **Arabii** sunt cunoscuți ca: miliardari, teroriști, șeici.

- **Africanii** sunt asociați cu: jungla, savana, sărăcia, voodoo și vrăjitoria, hainele colorate, îmbrăcămintea sumară, războiul și corupția, dansurile rituale.

- **Hispanicii și latino-americanii** sunt asociați cu: telenovelele, corupția, sărăcia, traficul de droguri.

- **Americanii** sunt cunoscuți ca fiind iubitori de fast-food, grași, leneși, egoiști.

- Despre **europeni**, se pot spune următoarele:

francezii – aroganți, romantici, eleganți, boemi.

britanicii – foarte educați, sofisticati. aristocrați, obsedați de statut social.

germanii – muncitori, iubitori de mașini, disciplinați, rigizi, fără umor.

italienii – aroganți, vorbăreți, neserioși.

Cum acționează stereotipurile și prejudecățile?

- Nu cunoaștem înainte de a judeca, dar judecăm înainte de a cunoaște!

- Consecința imediată a utilizării în gândire a stereotipurilor și a prejudecăților este comportamentul discriminatoriu.

De ce apar stereotipurile?

Din **nevoia creierului de a:**

- ▶ organiza informațiile într-o formă ușor accesibilă, care să-i permită să opereze rapid în situații complexe;

- ▶ înțelege comportamentul unei persoane/grup de persoane, fără o cunoaștere temeinică prealabilă;

- ▶ anticipa acțiunile persoanei/grupului de persoane;

- ▶ clasifica lumea în grupuri clare și simple.

✓ Prin simplificarea la care apelează, **stereotipurile determină o înțelegere parțială și inadecvată a lumii în care trăim**. Ele reprezintă **bariere** în calea înțelegerii celorlalți.

Care sunt consecințele cunoașterii celorlalți prin filtrele stereotipurilor?

- ▶ Blocarea sau limitarea comunicării ▶ nu vrem să vorbim cu cei despre care avem o părere negativă.

- ▶ Cunoașterea incompletă sau incorectă a celorlalți ▶ ne împiedică să privim persoana din spatele etichetelor puse de noi.

- ▶ Descurajarea curiozității, explorării, cunoașterii diversității ▶ considerăm că știm totul și nu mai avem nevoie să aflăm informații suplimentare.

AM ÎNVĂȚAT

1. În urma unei monitorizări de presă s-a constatat că, de cele mai multe ori, mass-media menționează etnia unei persoane în cazul în care aceasta a comis o infracțiune, dar rareori o menționează atunci când persoana a făcut ceva pozitiv. Exprimă-ți opinia argumentată față de acest fapt.
2. Stabilește valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri:
  - ✓ Stereotipurile și prejudecățile bazate pe criterii etnice blochează comunicarea interculturală și conduc la discriminare. A / F
  - ✓ Concentrarea pe deosebiri mai mult decât pe asemănări sporește șansa de a deveni mai deschiși pentru comunicare interculturală. A / F
3. Dați două exemple de stereotipuri care se referă la români. Sunteți de acord cu acestea? Argumentați!

3.4. Reguli și principii pentru facilitarea comunicării interculturale

ȘTIU

Joc de rol

Citiți textul și urmați instrucțiunile de mai jos.

Avem nevoie de toleranță în societate?

Trei elevi discută despre noua lor colegă, care este de culoare. Doi dintre ei intenționează să o hărțuiască online, creându-și un cont fals, astfel încât să-i dea de înțeles că ar fi bine să se întoarcă în țara ei. Al treilea pare să fie de partea lor. Vrea să facă parte din acest grup și nu are curaj să spună altfel. Totuși, după un timp, spune că hărțuirea noii colege este un lucru greșit care îi va aduce acesteia suferință. Primii doi încep să râdă și sunt surprinși de faptul că prietenului lor îi pasă de o persoană de culoare. Ei încep să râdă, îi spun că dacă este atât de îngrijorat de starea ei emoțională, atunci nu ar trebui să mai stea cu ei și să se împrietenească cu noua colegă. Oricum, ei sunt hotărâți să meargă mai departe cu planul lor. Al treilea elev deschide gura pentru a spune ceva...

(adaptare după Oana Neșțian Sandu, T-Kit 4 Educație interculturală, Institutul Intercultural Timișoara, 2022)

Instrucțiuni: Trei elevi voluntari îi vor interpreta pe cei trei colegi, construind un final al scenariului dat. Au la dispoziție 5-10 minute pentru a-și pregăti rolurile, după care, în fața colegilor din clasă vor interpreta conform scenariului. Fiecare dintre elevi va fi cât mai convingător în a exprima relația dintre acceptare – respingere, înțelegere – lipsă de înțelegere a diversității.

Analiză:

- ✓ Cum v-ați simțit jucând acest rol?
- ✓ Cum v-ați simți dacă ați fi în locul colegei voastre?
- ✓ Dacă ați fi în locul colegei, cum ați fi vrut să fiți primiți în colectivul clasei?
- ✓ Având o colegă care aparține unei culturi diferite, considerați că există beneficii pentru colectivul clasei? Care sunt acestea?
- ✓ Ce credeți că a influențat comportamentul celor doi „hărțuitori”, de respingere a noii colege?

Fiecare dintre elevii care a interpretat rolurile alese va comunica colegilor din clasă motivele pentru care el consideră că oamenii se pot comporta în acest mod, în situații similare sau în alte tipuri de situații pe care le va menționa în mod explicit.

VREAU SĂ ȘTIU

Recunoașterea stereotipurilor și a prejudecăților ne ajută să:

- ✓ dezvoltăm gândirea critică;
- ✓ conștientizăm efectul nedorit al acestora asupra propriei vieți și asupra altor persoane;
- ✓ combatem nedreptățile, etichetarea, marginalizarea, excluderea, atitudinile extremiste;
- ✓ identificăm perspective eronate asupra realității;
- ✓ promovăm atitudini și comportamente care contribuie la dezvoltarea unor relații.

i Exercițiu

În echipe de câte patru, alcătuiți un **cod** al toleranței față de diversitate. Acesta va cuprinde un **set de reguli** pe care oamenii ar trebui să le respecte, astfel încât în relațiile cu persoanele aparținând altor culturi să crească nivelul de acceptare a diversității.

- Prezentați celorlalți colegi *Codul toleranței față de diversitate* realizat de echipa voastră!
- Identificați elementele comune ale Codurilor realizate în echipe!
- Realizați un Cod care să fie acceptat de întreaga clasă! Afișați-l la loc vizibil și verificați periodic dacă îl respectați!

Reguli și principii pentru facilitarea comunicării interculturale

1. Respectă identitatea culturală a celuilalt! Fiecare dintre noi are nevoie să fie înțeles de către ceilalți, indiferent de naționalitatea, de religia, de culoarea pielii, de tradițiile și obiceiurile pe care le are.

2. Fii curios! Curiozitatea este cea mai frumoasă, interesantă și sigură cale de a descoperi diversitatea și frumusețea lumii. Vei afla astfel că toți oamenii au, de fapt, aceeași nevoie de a fi înțeleși și acceptați.

i **3. Gândește critic!** Informează-te din surse sigure, cercetează, analizează din mai multe perspective, evită să etichetezi!

4. Acceptă și promovează dezbaterea! Fii atent la argumentele celorlalți! Evită stereotipurile! Nimic nu este de la sine înțeles.

5. Gândește-te la celălalt ca și cum ar fi vorba despre tine! Nimănui nu-i place să fie discriminat!

6. Diversitatea e o realitate! Fii tolerant! Nu există culturi bune sau culturi rele. Toate culturile formează patrimoniul universal la care avem acces fiecare dintre noi!

7. Evită să vezi lumea în termeni de „noi” și „ei”! Cu cât ne vom înțelege mai bine pe noi înșine, cu atât mai bine îi putem înțelege pe ceilalți. Oricând, „noi” putem fi „ei”!

AM ÎNVĂȚAT

1. Alege afirmațiile corecte.

- ✓ Gândirea critică ne ajută să identificăm stereotipurile și prejudecățile.
- ✓ Persoanele marginalizate au o stimă de sine ridicată.
- ✓ Codul toleranței față de diversitate trebuie respectat doar în regiunile în care trăiesc mai multe naționalități.
- ✓ Curiozitatea este calea spre cunoașterea diversității lumii.

2. Citiți enunțurile următoare. Selectați-le pe cele care constituie bariere în comunicarea interculturală și argumentați în 5-6 rânduri alegerea făcută.

- a) *Glumele jignitoare și insultele n-au omorât pe nimeni!*
- b) *Recunoscând stereotipurile și prejudecățile, putem evita blocarea comunicării.*
- c) *Eu întotdeauna gândesc corect, ceilalți greșesc!*
- d) *Acceptarea diversității culturale este o condiție a unei bune comunicări interculturale.*

Calendarul evenimentelor culturale

- ❑ **Ziua Națională a Portului Tradițional** – este sărbătorită în a doua duminică a lunii mai. Cea mai veche atestare a portului autentic românesc este consemnată în *Cronica Pictată* de la Viena, 1358. Cu prilejul acestei zile, în data de 14 mai 2017, la Năsăud, a fost organizată *Ziua Costumului Popular în Cartea recordurilor*. Județul Bistrița-Năsăud a intrat în Cartea recordurilor pentru cea mai mare mulțime de persoane purtând costume populare (9 643), prezente în același timp, în același loc, și pentru cel mai mare dans popular sincron (9 506 dansatori).
- ❑ **31 august – Ziua Limbii Române** – a fost instituită începând din 2013. Autoritățile publice, reprezentanțele diplomatice și alte instituții românești din străinătate organizează programe și manifestări cultural-educative. În această zi este arborat Drapelul României. În 1989, a fost decretată, în Republica Moldova, limba moldovenească drept limbă de stat, iar din anul 1990, moldovenii de peste Prut sărbătoresc și ei Ziua Limbii Române.

INVESTIGAȚIE

Alege unul dintre evenimentele culturale din calendarul de mai sus și realizează împreună cu trei colegi o investigație, urmând etapele de mai jos:

- ✓ Identificați mijloacele de informare care vă ajută să înțelegeți specificul evenimentului cultural ales. Exemplu: site-uri, cărți, reviste.
- ✓ Colectați datele necesare pentru demersul vostru.
- ✓ Folosiți un organizator grafic, precum cel din modelul de mai jos, pentru gruparea datelor colectate.

Evenimentul	Scopul evenimentului	Activități specifice evenimentului	Concluzii

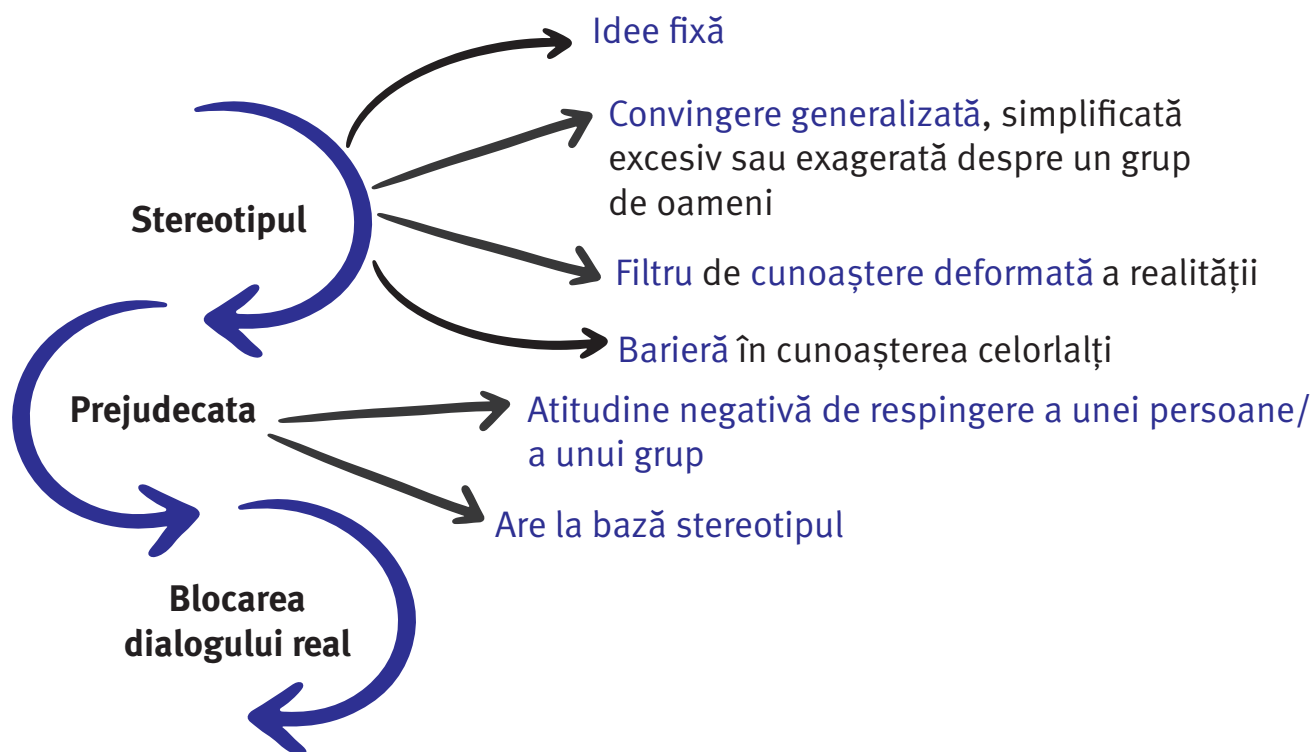
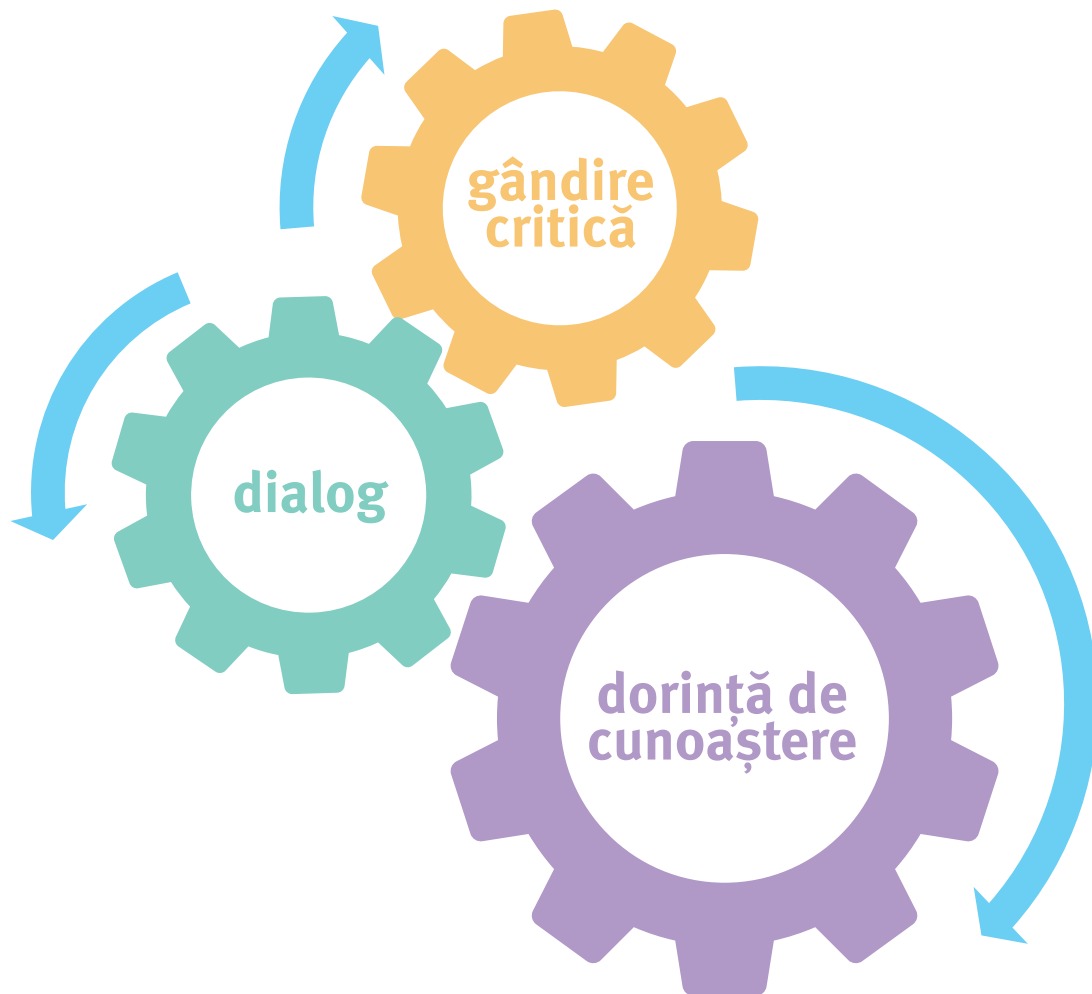
- Marcați evenimentul cultural ales printr-o activitate desfășurată la nivelul clasei sau al școlii.

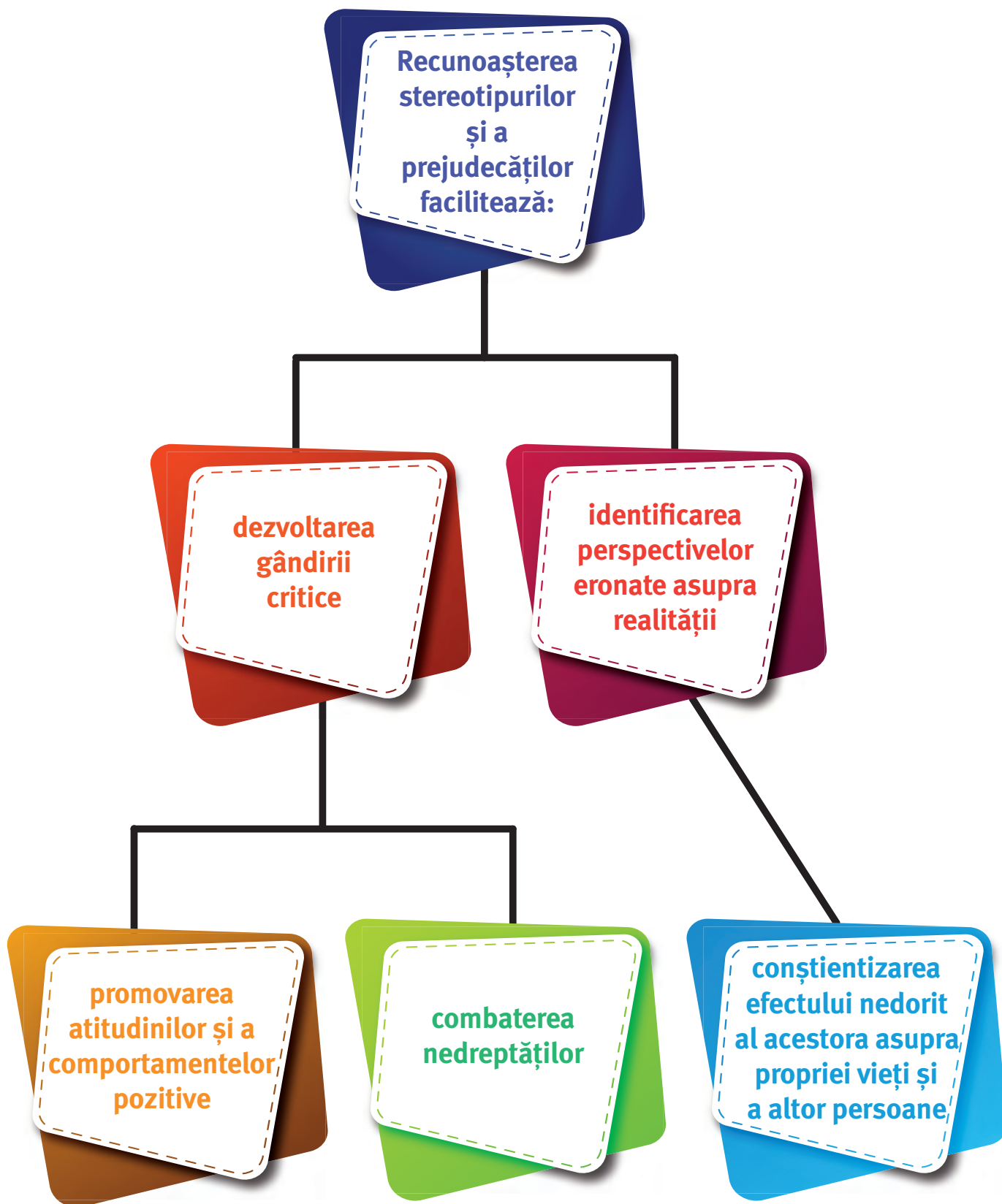
Recapitulare

Cultura din care facem parte ne influențează modul în care ne raportăm la alte persoane, fapte, evenimente

Evaluare

1. Identifică și transcrie din lista de mai jos trăsături esențiale ale persoanei în societatea interculturală. Alcătuieste enunțuri cu două dintre acestea.

cooperare, acceptarea diferențelor, intoleranță, comunicare, individualism, respect pentru valorile, tradițiile și credințele celuilalt, insensibilitate, gândire rigidă, curiozitate

2. Transcrie pe caiet enunțurile de mai jos. Din lista dată de cuvinte și expresii, selectează-le pe cele adecvate astfel încât să completezi corect enunțurile.

Comunicarea dintre oamenii aparținând unor culturi diferite conduce la comunicarea dintre acele _____. Comunicarea _____ stă la baza construcției relațiilor dintre state. Conștientizarea _____ ne ajută să înțelegem perspectivele diferite ale semenilor noștri din alte contexte culturale, să creștem _____ și să dezvoltăm _____ cu aceștia. Gândirea _____ ajută la eliminarea _____ în comunicarea interculturală. Cunoașterea incompletă sau incorectă a celorlalți crește riscul de a gândi prin intermediul _____.

(toleranță, nonverbal, flexibil, intercultural, specific, relații armonioase, creativ, culturi, diversitate culturală, simpatie, bariere, stereotip)

3. Stabilește valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri. Alege unul dintre ele și argumentează valoarea de adevăr stabilită.
- a) Stereotipurile apar din nevoia creierului de a organiza informațiile într-o formă ușor accesibilă, care să-i permită să opereze rapid în situații complexe. A / F
- b) Unele culturi sunt mai bune decât altele. Patrimoniul cultural universal este alcătuit din culturile bune. A / F
- c) Stereotipurile determină o înțelegere cuprinzătoare și adecvată a lumii în care trăim. A / F
- d) Recunoașterea stereotipurilor și a prejudecăților ne ajută să combatem nedreptățile, etichetarea, marginalizarea, excluderea, atitudinile extremiste. A / F
4. Selectează un enunț pe care l-ai considerat fals la exercițiul 3 și transcrie-l modificat, astfel încât să devină adevărat. Argumentează în maximum trei rânduri modificarea realizată.

Barem de notare și evaluare/autoevaluare

1. 0,2p pentru fiecare din cele 5 trăsături identificate	0,2p × 5 = 1 punct
0,5p pentru fiecare enunț alcătuit	0,5p × 2 = 1 punct
2. 0,5p pentru fiecare cuvânt/expresie identificată și potrivită corect	0,5p × 8 = 4 puncte
3. 0,25p pentru fiecare valoare de adevăr stabilită corect	0,25p × 4 = 1 punct
0,5p pentru argumentarea solicitată	0,5p × 1 = 0,5 puncte
4. 0,5p pentru transformarea enunțului fals în enunț adevărat	0,5p × 1 = 0,5 puncte
0,5p pentru argumentarea solicitată	0,5p × 1 = 0,5 puncte
0,5p pentru încadrarea în limita de spațiu stabilită	0,5p × 1 = 0,5 puncte
Se acordă 1 punct din oficiu.	
TOTAL: 10 puncte	

Transcrie pe o coală *Fișa de observare a comportamentului* de la pagina 73. Completează, apreciind cu sinceritate activitatea ta pe parcursul acestui capitol. Compară răspunsurile tale cu cele ale profesorului tău. Atașează fișa la portofoliul tău de învățare.

Proiect educațional intercultural

Titlul: *Filme și cărți*

Perioada de desfășurare: 2 săptămâni

Date de identificare:

Unitatea de învățământ: .....

Clasa a VI-a ....

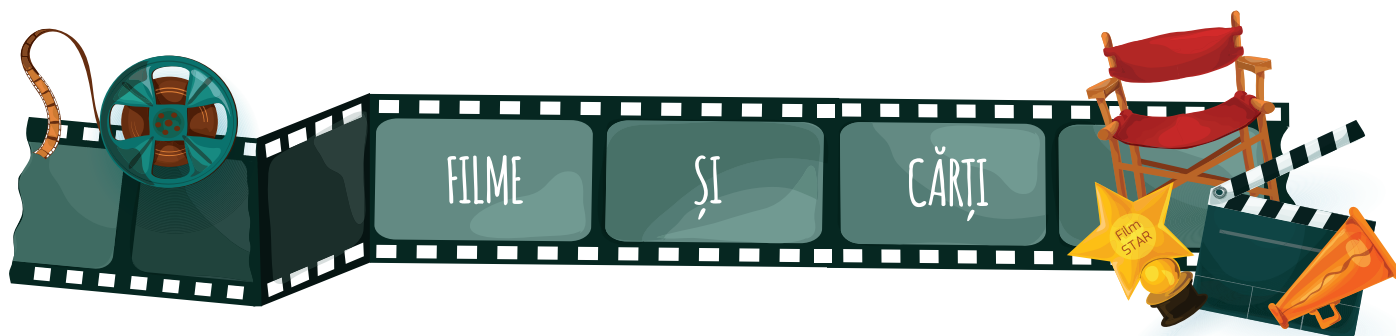
Județul .....

Grup-șintă:

- elevii clasei a VI-a ....

Nr. crt.	Activitățile proiectului	Resurse	Responsabil
1	Realizarea grupelor de elevi	Bilete	Profesorul de educație socială, elevii clasei
2	Documentarea despre filme sau cărți	Internet, biblioteci etc.	Profesorul de educație socială, elevii clasei
3	Realizarea portofoliului: <i>Filme și cărți</i>	Calculator, internet, carioci, lipici, reviste etc.	Profesorul de educație socială, elevii clasei

Scopul și utilitatea proiectului:

- identificarea unor titluri de filme și de cărți care promovează adaptarea la diferențele culturale și respectul pentru valorile, tradițiile ori credințele celuilalt;
- realizarea portofoliului *Filme și cărți*;
- conștientizarea diversității din lumea care ne înconjoară.

Elemente de vizibilitate și de diseminare ale proiectului

- încărcarea portofoliilor pe paginile de Facebook/Instagram ale unității de învățământ;
- recomandări de filme sau de cărți realizate de către elevii altor clase, din alte localități, la care se predă disciplina Educație Socială.

Indicatori/criterii de evaluare	Termen de realizare	Observații
<ul style="list-style-type: none"> • Grupe formate 	15 minute	Grupele vor fi realizate prin tragere la sorți. O grupă va fi formată din maximum 3 elevi. O grupă va alege un singur film/carte. Cadrul didactic poate să vină cu o listă de sugestii de filme/cărți.
<ul style="list-style-type: none"> • Fișe de documentare completate 	1 săptămână	Se va transcrie fișa de documentare de mai jos: Titlul filmului/cărții: ... Tema generală: ... Personaje principale: ... Descrierea pe scurt a filmului/cărții: ... Trăsături ale persoanei în societatea interculturală identificate: ... Stereotipuri/prejudecăți identificate: ... Probleme privind relațiile interculturale identificate: ... Modalități concrete de rezolvare a situațiilor identificate: ... Recomandări pentru colegi: ...
<ul style="list-style-type: none"> • Încadrarea în temă • Coerența descrierii filmului/cărții prezentate 	1 oră	Va fi realizat un singur portofoliu la nivelul clasei.

Cum se realizează un proiect

Citește informațiile de la pagina 71 și vei afla care sunt etapele realizării unui proiect educațional intercultural. La pagina 72, este redat un model pentru fișa de proiect.

Recapitulare finală

1. Cu ajutorul metodei 3-2-1, completează tabelul pentru fiecare capitol parcurs în acest an la disciplina Educație Socială.

Capitolul	Trei concepte pe care le-am învățat	Două idei pe care aş dori să le dezvolt	O pricepere/ deprindere/abilitate formată
	3	2	1
Identitate și diversitate culturală 			
Principii și valori ale societății interculturale 			
Persoana în societatea interculturală 			

Descrierea metodei 3-2-1

Această metodă presupune să notezi următoarele:

- trei concepte pe care le-ai învățat în respectiva secvență de instruire;
- două idei pe care dorești să le completezi cu informații noi;
- o pricepere/abilitate pe care ți-ai format-o/ai exersat-o în cadrul lecțiilor parcurse.

2. Completează *Jurnalul dublu* precizând care sunt termenii-cheie descriși.

Descriere	Termen-cheie
Este atributul exclusiv al oamenilor și se transmite generațiilor următoare prin educație.	
Ne dă sentimentul apartenenței la grup și asigură continuitatea funcționării grupului.	
Reprezintă totalitatea bunurilor culturale (limbă, obiecte de artă, tradiții, obiceiuri, arhitectură, literatură etc.) transmise de la o generație la alta.	
Reprezintă legătura emoțională pe care fiecare dintre noi o are cu patria sa.	
Este un sentiment care îi determină pe oameni să își înțeleagă reciproc nevoile și să își ofere ajutorul atunci când acesta este necesar.	
Se naște din lipsă de comunicare și din prejudecata că ceea ce nu ne este cunoscut este amenințător.	
Promovează gândirea critică, dorința de cunoaștere și dialogul ca principii care pot conduce la înțelegerea și acceptarea diversității modurilor în care oamenii trăiesc.	

3. Privește imaginile și formulează întrebări folosind metoda *Explozia stelară*. Adresează întrebările colegului de bancă. Compară cu acesta atât întrebările pe care vi le-ați adresat, cât și răspunsurile primite.

Evaluare finală

Cu ajutorul metodei **RAI** (**R** – răspunde; **A** – aruncă; **I** – interoghează), verificați-vă cunoștințele însușite în acest an școlar la disciplina Educație Socială.

Cum o să procedezi?

Cu ajutorul unei mingi: vei „arunca” odată cu ea și o întrebare unui alt coleg legată de ceea ce ai învățat la educație socială.

Colegul care primește mingea, răspunde la întrebarea ta și o aruncă unui alt coleg pe care îl va întreba, la rândul său, ceva. Colegul care primește mingea o aruncă unui alt coleg, ca jocul să meargă mai departe.

Cine nu răspunde corect, iese din joc, iar răspunsul la întrebare va fi dat de cel care a pus întrebarea. Dacă cel care adresează întrebarea, nu știe nici el răspunsul, va fi și el scos din joc.

Profesorul de educație socială va completa, ori de câte ori va fi nevoie, răspunsurile voastre.

Exemple de întrebări:

1. Cum poate fi definită cultura?
2. Ce reprezintă moștenirea culturală?
3. Care sunt tipurile de patrimoniu cultural?
4. Cum poate fi definit patriotismul?
5. Cum se manifestă patriotismul?
6. La ce se referă diversitatea culturală?
7. Ce obiceiuri cunoști, specifice zonei în care locuiești?
8. Cum argumentezi nevoia de a fi toleranți?
9. Cum se naște intoleranța?
10. Cum se manifestă solidaritatea?
11. Ce presupune comunicarea interculturală?
12. De ce apar stereotipurile?
13. Cum acționează prejudecata?
14. Ce ne ajută în recunoașterea stereotipurilor și a prejudecăților?

Succes!

Anexa 1. Etapele realizării unui proiect educațional intercultural

Etapele realizării unui proiect:

1. Alegerea temei

În această etapă vei stabili care sunt nevoile/problemele din comunitatea ta cu privire la interculturalitate și ce posibilități de a răspunde acestor nevoi identificei.

2. Planificarea activității:

- stabilirea obiectivelor proiectului;
- identificarea posibilibilor parteneri;
- formarea grupelor de lucru în cadrul proiectului;
- alegerea de către fiecare elev/grup a subiectului și a responsabilităților în cadrul temelor proiectului;
- distribuirea responsabilităților în cadrul grupului;
- stabilirea resurselor de care este nevoie pentru buna derulare a activităților din cadrul proiectului;
- stabilirea perioadei de timp necesare pentru derularea proiectului, astfel încât obiectivele proiectului să fie realizate.

3. Elaborarea fișei de proiect (la pagina 72 regăsești un model al Fișei de proiect)

În această etapă veți proiecta întreaga activitate desfășurată în cadrul proiectului.

4. Realizarea propriu-zisă a proiectului

În această etapă veți realiza efectiv activitățile propuse.

5. Evaluarea proiectului propus

Evaluarea poate fi realizată atât pe parcursul derulării proiectului, cât și la încheierea acestuia.

6. Realizarea portofoliului proiectului

Acesta va conține fișa de proiect, produsul/produsele proiectului, fișele de observare și de evaluare a activității voastre realizate de către profesor etc.

Structura unui proiect (schema):

1. **Pagina de titlu** care cuprinde: tema proiectului, numele autorului/autorilor, perioada în care s-a desfășurat proiectul, logo-ul proiectului (dacă acesta există).
2. **Introducerea** – o prezentare pe scurt a conținutului proiectului.
3. **Fișa de proiect.**
4. **Concluziile** proiectului realizate în urma evaluării acestuia.
5. **Bibliografia** (dacă este cazul).
6. **Anexe:** fotografii, filmări, materiale realizate în cadrul proiectului etc.

Evaluarea proiectului

Criterii de evaluare	DA	NU
Am îndeplinit obiectivele proiectului?		
Am realizat activitățile în perioada de timp alocată?		
Am făcut publice rezultatele proiectului?		
Am estimat corect resursele necesare derulării proiectului?		
Am colaborat cu partenerii din cadrul proiectului?		
Beneficiarii proiectului sunt mulțumiți de rezultatele proiectului?		

Anexa 2. Model Fișă de proiect

Secțiunea	Titlul proiectului				
A	Perioada de desfășurare				
B	Date de identificare (școala, clasa)				
C	Grup-țintă (pe cine vizează, cui se adresează proiectul)				
D	Scopul și utilitatea proiectului (ce își propune proiectul; cum și cui va fi el de ajutor)				
E	Produsul obținut /produsele obținute în urma desfășurării proiectului				
F	Resurse:				
a.	• Umane (persoanele care vor fi implicate în realizarea activităților)				
b.	• Materiale (carioci, creioane, hârtie etc.)				
c.	• Financiare (contravaloarea unor deplasări, intrări la muzee etc.)				
G	Activități/subactivități (detalierea activităților care conduc la atingerea scopului propus)	Responsabili (persoanele care sunt responsabile cu realizarea activităților propuse: cadrele didactice, elevii etc.)	Parteneri/Colaboratori (persoane care pot să ajute în realizarea activităților)	Indicatori/criterii de evaluare (cum știi că am realizat activitatea? Ce produse/rezultate trebuie să obținem?)	Termen de realizare (data/perioada alocată pentru realizarea activității)
	1.				
	2.				
	3.				
	...				
H	Elemente de vizibilitate și diseminare/promovare a proiectului (elemente distinctive care vor fi realizate în cadrul proiectului și care vor asigura vizibilitatea și promovarea acestuia: siglă, afișe, postere, bannere, site-uri, pagini în social media, cărți, reviste etc.)				
I	Evaluarea proiectului (aprecierea modului în care a fost realizat proiectul: – realizarea activităților propuse – încadrarea în termenele stabilite – impactul proiectului asupra persoanelor interesate etc.)				
J	Observații (alte aspecte care nu se regăsesc în fișa de proiect și pe care le considerați relevante pentru desfășurarea acestuia, inclusiv propuneri de îmbunătățire)				

Anexa 3. Fișa de observare a comportamentului elevului

Citește și bifează răspunsul care ți se potrivește cel mai bine. Compară răspunsurile tale cu cele ale profesorului tău.

Comportamentul	Niciodată		Uneori		Deseori		Întotdeauna	
	Evaluarea ta	Evaluarea profesorului tău	Evaluarea ta	Evaluarea profesorului tău	Evaluarea ta	Evaluarea profesorului tău	Evaluarea ta	Evaluarea profesorului tău
Am fost interesat să învăț lucruri noi								
Am urmat instrucțiunile exercițiilor								
Am lucrat individual								
Am cerut ajutor când am avut nevoie								
Când am greșit, am vrut să aflu cum pot să corectez								
Am fost activ la ore								
Am finalizat activitățile								
Mi-am exprimat părerea								
Am cooperat cu ceilalți în activitățile de grup								

Anexa 4. Model Fișă de documentare

An: _____

Țara: _____

Oraș: _____

Drapel: _____

Număr de locuitori: _____

Așezare geografică: _____

Scurt istoric: _____

_____

Tradiții: _____

_____

Obiceiuri: _____

_____

Festivaluri: _____

Personalități: _____

Minorități etnice prezente: _____

Modalități concrete de participare a minorităților la viața socială și culturală identificate: _____

_____

Limba vorbită: _____

Religia locuitorilor: _____

Valori ale locuitorilor: _____

Ce poți vizita?: _____

Anexa 5. Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale

Statele membre ale Consiliului Europei și celelalte state semnatare ale prezentei Convenții-cadru,

Considerând că scopul Consiliului Europei îl constituie realizarea unei unități mai strânse între membrii săi în vederea salvagardării și promovării idealurilor și principiilor care reprezintă patrimoniul lor comun,

Considerând că unul dintre mijloacele pentru atingerea acestui obiectiv constă în salvagardarea și dezvoltarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale,

Dorind să dea curs Declarației șefilor de stat și de guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei, adoptate la Viena la 9 octombrie 1993,

Fiind hotărâte ca pe teritoriile lor respective să protejeze existența minorităților naționale,

Considerând că bulversările istoriei europene au arătat că protecția minorităților naționale este esențială pentru stabilitatea, securitatea democratică și pacea Continentului,

Considerând că o societate pluralistă și cu adevărat democratică trebuie nu numai să respecte identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale, dar și, deopotrivă, să creeze condiții corespunzătoare care să le permită să-și exprime, să păstreze și să dezvolte această identitate,

Considerând că realizarea unui climat de toleranță și dialog este necesară pentru a permite diversității culturale să reprezinte o sursă, dar și un factor, nu de divizare, ci de îmbogățire a fiecărei societăți,

Considerând că realizarea unei Europe tolerante și prospere nu depinde numai de cooperarea dintre state, ci necesită și cooperarea transfrontalieră între autorități locale și regionale, cu respectarea Constituției și a integrității teritoriale a fiecărui stat,

Ținând seama de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și de Protocoloalele sale,

Ținând seama de angajamentele privind protecția minorităților naționale conținute în convențiile și declarațiile Națiunilor Unite, precum și în documentele Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, în special cel de la Copenhaga din 29 iunie 1990,

Consiliul Europei, Strasbourg

Fiind hotărâte să definească principiile care trebuie respectate și obligațiile care decurg din acestea, pentru a asigura, în statele membre și în celelalte state care pot deveni părți la prezentul instrument, protecția efectivă a minorităților naționale și a drepturilor persoanelor aparținând acestora, în cadrul statului de drept, cu respectarea integrității teritoriale și a suveranității naționale,

Fiind hotărâte să aplice principiile enunțate în prezenta Convenție-cadru prin legislația națională și politici guvernamentale corespunzătoare,

Au convenit asupra celor ce urmează:

TITLUL I

ARTICOLUL 1

Protecția minorităților naționale și a drepturilor și libertăților persoanelor aparținând acestora face parte integrantă din protecția internațională a drepturilor omului și, ca atare, constituie domeniu de cooperare internațională.

ARTICOLUL 2

Dispozițiile prezentei Convenții-cadru vor fi aplicate cu bună-credință, într-un spirit de înțelegere, toleranță și cu respectarea principiilor buneii vecinătăți, relațiilor prietenești și cooperării între state.

ARTICOLUL 3

1. Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul să aleagă liber dacă să fie tratată sau nu ca atare și nici un dezavantaj nu poate rezulta

dintr-o asemenea alegere ori din exercițiul drepturilor legate de aceasta.

2. Persoanele aparținând minorităților naționale pot exercita drepturile și libertățile ce decurg din principiile enunțate în prezenta Convenție-cadru, individual sau în comun cu alții.

TITLUL II

ARTICOLUL 4

1. Părțile se angajează să garanteze fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul la egalitate în fața legii și la egală protecție a legii. În această privință, orice discriminare bazată pe apartenența la o minoritate națională este interzisă.

2. Părțile se angajează să adopte, dacă este cazul, măsuri adecvate pentru a promova, în toate domeniile vieții economice, sociale, politice și culturale, egalitatea deplină și efectivă între persoanele aparținând unei minorități naționale și cele aparținând majorității. Ele vor ține seama în mod corespunzător, în această privință, de condițiile specifice în care se află persoanele aparținând minorităților naționale.

3. Măsurile adoptate în conformitate cu paragraful 2 nu vor fi considerate acte de discriminare.

ARTICOLUL 5

1. Părțile se angajează să promoveze condițiile de natură să permită persoanelor aparținând minorităților naționale să-și mențină și să-și dezvolte cultura, precum și să-și păstreze elementele esențiale ale identității lor, respectiv religia, limba, tradițiile și patrimoniul lor cultural.

2. Fără a se aduce atingere măsurilor luate în cadrul politicii lor generale de integrare, părțile se vor abține de la orice politică ori practică având drept scop asimilarea persoanelor aparținând minorităților naționale împotriva voinței acestora și vor proteja aceste persoane împotriva oricărei acțiuni vizând o astfel de asimilare.

ARTICOLUL 6

1. Părțile vor încuraja spiritul de toleranță și dialogul intercultural și vor lua măsuri efective pentru promovarea respectului reciproc, înțelegerii și cooperării dintre toate persoanele care trăiesc pe teritoriul lor, indiferent de identitatea etnică, culturală, lingvistică ori religioasă a acestora, îndeosebi în domeniile educației, al culturii și al mijloacelor de informare.

2. Părțile se angajează să ia măsuri corespunzătoare pentru a proteja persoanele care ar putea fi victime ale amenințărilor sau actelor de discriminare, ostilitate sau violență, datorită identității lor etnice, culturale, lingvistice sau religioase.

ARTICOLUL 7

Părțile vor asigura respectarea drepturilor fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, la libertatea de expresie și la libertatea de gândire, conștiință și religie.

ARTICOLUL 8

Părțile se angajează să recunoască fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a-și manifesta religia sau credința sa și dreptul de a înființa instituții, organizații și asociații religioase.

ARTICOLUL 9

1. Părțile se angajează să recunoască faptul că dreptul la libertatea de expresie a fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale include libertatea de opinie și libertatea de a primi și a comunica informații sau idei în limba minoritară, fără ingerințe ale autorităților publice și independent de frontiere. Părțile vor veghea ca, în cadrul sistemelor lor legislative, persoanele aparținând unei minorități naționale să nu fie discriminate în accesul la mijloacele de informare.

2. Paragraful 1 nu împiedică părțile să utilizeze un regim de autorizare, nediscriminatoriu și fondat pe criterii obiective, pentru societățile de radio sonor, televiziune și cinema.

3. Părțile nu vor crea obstacole în calea înființării și utilizării mijloacelor de informare scrisă de către persoanele aparținând minorităților naționale. În cadrul legal organizat pentru radioul sonor și televiziune, ele vor veghea ca, în măsura posibilului și ținând seama de prevederile paragrafului 1, persoanelor aparținând minorităților naționale să le fie acordată posibilitatea de a-și crea și utiliza propriile mijloace de informare.

4. În cadrul sistemului legislației lor, părțile vor adopta măsuri adecvate pentru facilitarea accesului persoanelor aparținând minorităților naționale la mijloacele de informare, pentru promovarea toleranței și pentru a permite pluralismul cultural.

ARTICOLUL 10

1. Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi liber și fără ingerință limba sa minoritară, în privat și în public, oral și în scris.

2. În ariile locuite tradițional sau în număr substanțial de persoane aparținând minorităților naționale, dacă aceste persoane solicită acest lucru și acolo unde această cerere corespunde unei nevoi reale, părțile se vor strădui să asigure, în măsura posibilului, condiții care să permită folosirea limbii minoritare în raporturile dintre aceste persoane și autoritățile administrative.

3. Părțile se angajează să garanteze dreptul oricărei persoane aparținând unei minorități naționale de a fi informată cu promptitudine, într-o limbă pe care o înțelege, cu privire la motivele arestării sale, la natura și la cauza acuzației aduse împotriva sa, și să se apere în această limbă, dacă este necesar cu asistența gratuită a unui interpret.

ARTICOLUL 11

1. Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi numele (patrimoniul) și prenumele său în limba minoritară, precum și dreptul la recunoașterea oficială a acestora, în conformitate cu modalitățile prevăzute în sistemul lor legal.

2. Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a expune în limba sa minoritară însemne, inscripții și alte informații cu caracter privat, vizibile pentru public.

3. În ariile locuite în mod tradițional de un număr substanțial de persoane aparținând unei minorități naționale, părțile vor depune eforturi, în cadrul sistemului lor legal, inclusiv, atunci când este cazul, în cadrul acordurilor încheiate cu alte state, și ținând seama de condițiile lor specifice, pentru expunerea denumirilor locale tradiționale, a denumirilor străzilor și a altor indicații topografice destinate publicului, deopotrivă în limba minoritară, acolo unde există o cerere suficientă pentru astfel de indicații.

ARTICOLUL 12

1. Părțile, dacă este necesar, vor lua măsuri în domeniul educației și al cercetării, pentru a încuraja cunoașterea culturii, istoriei, limbii și religiei atât ale minorităților lor naționale, cât și ale majorității.

2. În acest context, părțile vor asigura, între altele, posibilități corespunzătoare pentru pregătirea

profesorilor, accesul la manuale și vor facilita contactele dintre elevi și profesori ai diferitelor comunități.

3. Părțile se angajează să promoveze șanse egale de acces la educația de toate nivelurile pentru persoanele aparținând minorităților naționale.

ARTICOLUL 13

1. În cadrul sistemului lor educațional, părțile vor recunoaște dreptul persoanelor aparținând unei minorități naționale de a înființa și a administra propriile instituții private de educație și formare.

2. Exercițiul acestui drept nu implică nici o obligație financiară pentru părți.

ARTICOLUL 14

1. Părțile se angajează să recunoască dreptul oricărei persoane aparținând unei minorități naționale de a învăța limba sa minoritară.

2. În ariile locuite tradițional sau în număr substanțial de persoane aparținând minorităților naționale, dacă există o cerere suficientă, părțile vor depune eforturi pentru a asigura, în măsura posibilului și în cadrul sistemului lor educațional, ca persoanele aparținând acestor minorități să beneficieze de posibilități corespunzătoare de învățare a limbii lor minoritare ori de a primi o educație în această limbă.

3. Paragraful 2 al acestui articol se va aplica fără a se aduce atingere învățării limbii oficiale ori predării în această limbă.

ARTICOLUL 15

Părțile vor crea condițiile necesare pentru participarea efectivă a persoanelor aparținând minorităților naționale la viața culturală, socială și economică și la treburile publice, în special acelea care le privesc direct.

ARTICOLUL 16

Părțile se vor abține să ia măsuri care, modificând proporțiile populației din arii locuite de persoane aparținând minorităților naționale, sunt îndreptate împotriva drepturilor și libertăților decurgând din principiile înscrise în prezenta Convenției-cadru.

ARTICOLUL 17

1. Părțile se angajează să nu aducă atingere dreptului persoanelor aparținând minorităților naționale de a stabili și a menține contacte libere și pașnice peste

frontiere cu persoane care se află în mod legal în alte state, îndeosebi cu acelea cu care au în comun identitatea etnică, culturală, lingvistică sau religioasă, ori patrimoniul cultural.

2. Părțile se angajează să nu aducă atingere dreptului persoanelor aparținând minorităților naționale de a participa la activitățile organizațiilor neguvernamentale, atât la nivel național, cât și internațional.

ARTICOLUL 18

1. Părțile vor depune eforturi pentru a încheia, dacă este necesar, acorduri bilaterale și multilaterale cu alte state, îndeosebi cu statele vecine, pentru a asigura protecția persoanelor aparținând minorităților naționale respective.

2. Dacă este cazul, părțile vor lua măsuri pentru încurajarea cooperării transfrontaliere.

ARTICOLUL 19

Părțile se angajează să respecte și să aplice principiile înscrise în prezenta Convenție-cadru, aducându-le, dacă este necesar, numai acele limitări, restricții și derogări prevăzute în instrumentele juridice internaționale, în special în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în măsura în care acestea sunt relevante pentru drepturile și libertățile decurgând din principiile menționate.

TITLUL III

ARTICOLUL 20

În exercitarea drepturilor și libertăților decurgând din principiile înscrise în prezenta Convenție-cadru, orice persoană aparținând unei minorități naționale va respecta legislația națională și drepturile celorlalți, în special ale persoanelor aparținând majorității sau altor minorități naționale.

ARTICOLUL 21

Nici o dispoziție din prezenta Convenție-cadru nu va fi interpretată ca implicând vreun drept de a întreprinde vreo activitate ori vreun act contrar principiilor fundamentale ale dreptului internațional, în special celor ale egalității suverane, integrității teritoriale și independenței politice a statelor.

ARTICOLUL 22

Nicio dispoziție din prezenta Convenție-cadru nu va fi interpretată ca limitând sau aducând atingere

drepturilor omului și libertăților fundamentale care pot fi recunoscute în conformitate cu legile oricărei părți contractante sau cu orice altă convenție la care respectiva parte contractantă este parte.

ARTICOLUL 23

Drepturile și libertățile decurgând din principiile înscrise în prezenta Convenție-cadru, în măsura în care acestea fac obiectul unei prevederi corespondente din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau din Protocoalele adiționale la aceasta, vor fi înțelese în conformitate cu aceste din urmă prevederi.

TITLUL IV

ARTICOLUL 24

1. Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei este însărcinat să vegheze la aplicarea prezentei Convenții-cadru de către părțile contractante.

2. Părțile care nu sunt membre ale Consiliului Europei vor participa la mecanismul de supraveghere a punerii în aplicare, potrivit unor modalități care urmează a fi determinate.

ARTICOLUL 25

1. Într-un interval de un an de la data intrării în vigoare a prezentei Convenții-cadru cu privire la respectiva parte contractantă, aceasta va transmite Secretarului general al Consiliului Europei informații complete asupra măsurilor legislative și de altă natură, adoptate în aplicarea angajamentelor enunțate în prezenta Convenție-cadru.

2. Ulterior, fiecare parte contractantă va transmite Secretarului general, periodic și ori de câte ori Comitetul Miniștrilor solicită, orice informații suplimentare, relevante pentru aplicarea prezentei Convenții-cadru.

3. Secretarul general va înainta Comitetului Miniștrilor informațiile transmise în conformitate cu prevederile prezentului articol.

ARTICOLUL 26

1. În evaluarea adecvării măsurilor adoptate de părți pentru punerea în aplicare a principiilor enunțate în prezenta Convenție-cadru, Comitetul Miniștrilor va fi asistat de un Comitet consultativ, ai cărui membri vor avea experiență recunoscută în domeniul protecției minorităților naționale.

2. Compunerea Comitetului consultativ și procedura acestuia vor fi fixate de către Comitetul

Miniștrilor într-un interval de un an de la data intrării în vigoare a prezentei Convenții-cadru.

TITLUL V

ARTICOLUL 27

Prezenta Convenție-cadru va fi deschisă spre semnare statelor membre ale Consiliului Europei. Până la data intrării sale în vigoare, ea va fi, de asemenea, deschisă spre semnare oricărui alt stat invitat în acest sens de către Comitetul Miniștrilor. Ea va fi supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 28

1. Prezenta Convenție-cadru va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data la care douăsprezece state membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate de Convenția-cadru conform dispozițiilor art. 27.

2. Pentru oricare stat membru care își exprimă ulterior consimțământul de a fi legat de Convenția-cadru, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

ARTICOLUL 29

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții-cadru și după consultarea statelor contractante, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea invita să adere la Convenție, printr-o decizie luată cu majoritatea prevăzută în art. 20 d) din Statutul Consiliului Europei, oricare state care nu sunt membre ale Consiliului Europei care, fiind invitate să semneze conform dispozițiilor art. 27, nu au făcut-o încă, sau oricare alt stat care nu este membru.

2. Pentru oricare stat care aderă, Convenția-cadru va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data depunerii instrumentului de aderare la Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 30

1. Oricare stat poate, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să specifice teritoriul (teritoriile) pentru care acesta asigură relațiile

internaționale, căruia (căroră) i (li) se va aplica prezenta Convenție-cadru.

2. Oricare stat poate, la orice dată ulterioară, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentei Convenții-cadru la oricare alt teritoriu specificat în declarație. Cu privire la acest teritoriu, Convenția-cadru va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data primirii declarației de către Secretarul general.

3. Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă, în ce privește oricare teritoriu specificat printr-o astfel de declarație, prin notificare adresată Secretarului general. Retragera devine efectivă în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 31

1. Oricare parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta Convenție-cadru printr-o notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei.

2. Denunțarea devine efectivă în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 6 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 32

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei, celorlalte state semnatare și oricărui stat care a aderat la prezenta Convenție-cadru:

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții-cadru, în conformitate cu art. 28, 29 și 30;
- d) orice alt act, notificare sau comunicare legate de prezenta Convenție-cadru.

Drept pentru care, subsemnații, având depline puteri în acest sens, au semnat prezenta Convenție-cadru.

Încheiată la Strasbourg la 1 februarie 1995, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite o copie certificată fiecăruia dintre statele membre ale Consiliului Europei și fiecărui stat invitat să semneze sau să adere la prezenta Convenție-cadru.

Răspunsuri

Evaluare inițială

1. a) A   b) F   c) A   d) F   e) A   f) A
2. Cred că rezultatele bune sunt consecința efortului susținut. ► Opinie
În luna iulie, toți copiii sunt în vacanță. ► Fapt
Baletul este pentru fete. ► Stereotip
Nu plâng, pentru că ar însemna că sunt slab. ► Prejudecată
3. a); c); e)
4. Respectarea drepturilor copilului asigură șanse egale tuturor copiilor și oferă posibilitatea creșterii și dezvoltării tuturor într-un mediu securizat.

Evaluare – Capitol 1

1. a) diversitate culturală; b) iubirea; c) identitatea; d) mobil
2. icoană→Patrimoniu mobil; măștișor→Tradiție; colindat→Obicei; mănăstire→Patrimoniu imobil
3. a); d)
4. oricare două modalități corecte prezentate în manual
5. două argumente valabile

Evaluare – Capitol 2

1. a) propriei moșteniri culturale, a tradițiilor și a obiceiurilor
b) diversitatea culturală
c) acceptarea diversității
d) tratamentul egal al persoanelor
2. *Exemple:* familia, clasa de elevi, grupul de prieteni, echipa sportivă
3. Dezvoltarea identității culturale→Valoare socială; Tratatamentul egal al persoanelor→Incluziune socială; Dialog intercultural→Respectarea punctelor de vedere diferite; Bullying→Discriminare
4. (a) (d)
5. Prevenirea abaterilor de la principiile și valorile unei societăți interculturale; Facilitarea colaborării în scopul atingerii unor obiective comune.

Evaluare – Capitol 3

1. cooperare, acceptarea diferențelor, comunicare, respect pentru valorile, tradițiile și credințele celuilalt, curiozitate.
2. culturi, interculturală, diversității culturale, toleranța, relații armonioase, flexibilă, barierelor, stereotipurilor.
3. a) A   b) F   c) F   d) A
4. *Exemplu:* Stereotipurile determină o înțelegere cuprinzătoare și adecvată a lumii în care trăim. *Se transformă în:* Stereotipurile determină o înțelegere parțială și inadecvată a lumii în care trăim. *Argument:* Cunoașterea celorlalți prin filtrele stereotipurilor conduce la blocarea sau limitarea comunicării, cunoaștere incompletă sau incorectă a celorlalți, descurajarea curiozității, explorării, cunoașterii diversității.

Evaluare finală

Repere pentru formularea răspunsurilor se află în paginile lecțiilor, după cum urmează:

1. – p 12; 2. – p 16; 3. – p 18; 4. – p 22; 5. – p 23; 6. – p 34; 8. – p 35; 9. – p 40; 10. – p 39; 11. – p 39;
12. – p 58; 13. – p 58; 14. – p 59

Pentru a răspunde la întrebarea 7. folosește evenimente din propria ta experiență.

Preț:
10,90 lei

ISBN 978-606-727-558-2

